

Για μια διαλεκτική
της ομοφυλοφιλίας
και της επανάστασης

Η ανάμειξη του Ντανιέλ Γκερέν με τη «Σεξολογία» στη δεκαετία του 1950 και η συνεισφορά του στη θεώρηση της σεξουαλικότητας και του φύλου από τη σκοπιά του ιστορικού υλισμού.

DAVID BERRY

Loughborough
University

Η ανατύπωση της μπροσούρας έγινε από την
Ανοιχτή Συνέλευση Αγώνα Άνω Πόλης.

Η μπροσούρα τυπώθηκε στα ελληνικά για πρώτη φορά
στα Γιάννενα το 2007 με την αφιέρωση

**"στον έρωτα και την επανάσταση στα στέκια
και στον δρόμο..."**

Την μπροσούρα είχε μεταφράσει ο Συμεών Βάταλος
<http://spina-nel-cuore.blogspot.com/>, τον οποίο και ευχαριστούμε για
την έμπρακτη στήριξη της ανατύπωσης.

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΓΩΝΑ ΆΝΩ ΠΟΛΗΣ

Από τα πρακτικά του συνεδρίου «Σοσιαλισμός και Σεξουαλικότητα. Παρελθόν και παρόν των ριζοσπαστικών σεξουαλικών πολιτικών.» Άμστερνταμ, 3-4 Οκτώβρη 2003.

Μόνο ένας πραγματικά ελευθεριακός κομμουνισμός, αντιαυταρχικός και αντικρατικός, θα ήταν ικανός να προωθήσει την οριστική και ταυτόχρονη απελευθέρωση τόσο του ομοφυλόφυλου όσο και του ατόμου που δέχεται την εκμετάλλευση και την αποξένωση του καπιταλισμού.¹

Θα όριζα τον εαυτό μου, αν ήταν απολύτως απαραίτητο να αυτοπροσδιοριστώ, ως ένα ελευθεριακό μαρξιστή που δεν σταμάτησε ποτέ δια των ετών, να υποστηρίζει την ανάγκη σύνθεσης ανάμεσα στο μαρξισμό, τον αναρχισμό και την ψυχανάλυση.²

Όπως σημείωσε κάποτε ο Γάλλος επαναστάτης Ντανιέλ Γκερέν (1904-1988), το Ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα δεν έχει στο σύνολό του θετικό παρελθόν όσον αφορά την ομοφυλοφυλία.³ Ούτε οι προσπάθειες της μαρξιστικής παράδοσης να θεωρητικοποιήσει τη σεξουαλικότητα και την ετεροφυλία καθώς και τη σχέση τους με την τάξη και την ταξική πάλη ήταν εντελώς ικανοποιητικές. Ο Γκερέν είναι σπάνιο παράδειγμα μαρξιστή επαναστάτη και bisexual που τόλμησε να θίξει αυτά τα ζητήματα συστηματικά και δημόσια σε μια εποχή που το να κάνεις

κατι τέτοιο ήταν όνειδος για όλες τις πλευρές- καθώς και για αρκετούς από τους υποτιθέμενους συντρόφους του. Ενώ το 1968 ήταν ικανός να ανακηρυχθεί «ο παππούς του Γαλλικού ομοφυλόφυλου κινήματος»⁴, ο Ντανιέλ Γκερέν ήταν πάντοτε πιό γνωστός έξω από τους gay κύκλους για τον ρόλο του στο επαναστατικό κίνημα. Ανήκοντας στην επαναστατική αριστερή πτέρυγα του Σοσιαλιστικού Κόμματος τη δεκαετία του 1930, δέχτηκε ισχυρές επιρροές από τον τροτσκισμό, πριν τον τραβήξει η ελευθεριακή κομμουνιστική πτέρυγα του αναρχικού κινήμα-

¹ *Homosexualité et révolution* (Paris: Le Vent du chemin, 1983), σελ. 25

² *Wilhelm Reich aujourd'hui* (1969), σελ. 28.

³ *Le mouvement ouvrier et l'homosexualité*. Ο Γκερέν έκανε παρόμοιες παρατηρήσεις σε μια συνέντευξη με τον ίδιο τίτλο που εκδόθηκε στο βιβλίο του Gérard Bach, *Homosexualités: Expression/Répression* (Paris: Le Sycomore, 1982), σελ. 99-102.

⁴ *Frédéric Martel, Le rose et le noir. Les homosexuels en France depuis 1968* (Paris: Seuil, 2000), σελ. 46.

τος. Μετά το 1968, άρχισε να ενδιαφέρεται όλο και πιά πολύ για τη Ρόζα Λούξεμπουργκ και τον συμβουλευτικό κομμουνισμό και υποστήριξε μια σύνθεση μαρξισμού και αναρχισμού. Η ανάμειξη του Γκερέν με τη «σεξολογία», παρόλα αυτά, έχει εν γένει παραμεληθεί (Με εξαίρεση το έργο της Γαλλίδας ιστορικού Sylvie Chaperon ⁵). Με παρόμοιο τρόπο, η ενεργή στράτευσή του για την απελευθέρωση των ομοφυλοφύλων (ειδικά μετά την δήλωσή του ότι είναι ομοφυλόφυλος το 1965) παραμένει ελάχιστα γνωστή έξω από τους gay κύκλους. Το λήμμα του Jean Maitron για τον Γκερέν στο Βιογραφικό Λεξικό του Γαλλικού Εργατικού Κινήματος, για παράδειγμα, δεν αναφέρει καν την ομοφυλοφυλία του και η νεκρολογία του από ένα πολύ κοντινό του συνεργάτη, Daniel Guerrier, με τον ειρωνικό τίτλο *Un militant sans frontières* (Ένας Στρατευμένος Χωρίς Σύνορα- Σ.τ.Μ.) την αναφέρει σε μιά σύντομη πρόταση.⁶ Το γεγονός αυτό σίγουρα αντικατοπτρίζει την ενδημική- αν και καλά κρυμμένη σήμερα- ομοφυλοφοβία της αριστεράς και του εργατικού κινήματος, καθώς επίσης και τον επίμονο δισταγμό από πλευράς πολλών ιστορικών της αριστεράς και της εργασίας, ακόμα και σήμερα

και ίσως ειδικά στη Γαλλία (σε σύγκριση, ας πούμε, με την Αγγλία και τις ΗΠΑ), να προσδώσουν σπουδαιότητα σε μορφές κοινωνικής ανισότητας και καταπίεσης που συνδέονται με το φύλο και τη σεξουαλικότητα.⁷

Ο ίδιος ο Γκερέν, τόσο στα ιστορικά και θεωρητικά γραπτά του όσο και στον πολιτικό του ακτιβισμό, είτε στα πλαίσια του αντιφασισμού, είτε του αντιαποικιοκρατικού κινήματος ή της απελευθέρωσης των ομοφυλοφύλων, υιοθέτησε μια συνεκτική, ιστορικά υλιστική, ταξική προοπτική. Η εργασία αυτή σκοπεύει να εξερευνήσει τις, από τη δεκαετία του 1950 και μετά, προσπάθειες του Γκερέν να αναλύσει τη φύση της σεξουαλικότητας και τούς λόγους καταπίεσης της ομοφυλοφυλίας, την προσπάθειά του να προωθήσει την ομοφυλόφυλη και σεξουαλική απελευθέρωση και την επιμονή του πως μια τέτοια απελευθέρωση θα μπορούσε να επιτευχθεί πλήρως μόνο ως μέρος μιας κοινωνικής επανάστασης. Σε ποιο βαθμό ο Γκερέν πέτυχε να εφαρμόσει μια μαρξιστική ανάλυση στα προβλήματα αυτά;

Ζώντας διπλή ζωή: ομοφυλοφοβία στα σοσιαλιστικά και εργατικά κινήματα

Γκερέν αισθανόταν υποχρεωμένος να μην αναφέρει τίποτα σχετικό με τη σεξουαλικότητα, ενώ ήταν σίγουρα αδιανόητο το να προσπαθήσει να υποστηρίξει «μια μη-ορθόδοξη εκδοχή του έρωτα» ⁹, ακόμα και από μια αποστασιοποιημένη προοπτική. Αν σε αυτά προστεθούν οι εργατιστικές και αντι-διανοουμενίστικες παραδόσεις του Γαλλικού συνδικαλισμού, βλέπουμε πως ο Γκερέν ήταν διπλά καταδικασμένος. Πράγματι, τα δυό του αμαρτήματα- η ταξική του καταγωγή και η ομοφυλοφυλία του- φυσικά συσχετίστηκαν στην κοινή παρανόηση ότι η ομοφυλοφυλία ήταν μια μπουρζουάδικη διαστροφή, όπως ακριβώς τα επόμενα χρόνια θα θεωρούνταν ως κατά κάποιον τρόπο αξεδιάλυτα συνδεδεμένα με το φασισμό. Αυτός είναι αδιαμφισβήτητο ο λόγος για τον οποίο ο Γκερέν έκανε αρκετές προσπάθειες ήδη από το 1950 να διαδώσει κάποιες έρευνες που αποδείκνυαν πως η ομοφυλοφυλία ήταν εξίσου συχνή μέσα στην εργατική τάξη όσο και σε κάθε άλλη τάξη, αλλά και που έδωσε έμφαση στις διαφορετικές εμπειρίες των εργατών και των μπουρζουάδων ομοφυλοφύλων, τόσο όσον αφορά τις συνθήκες που αναγκάζονταν να υποστούν οι εργάτες ομοφυλόφυλοι στην προσπάθειά τους να βρουν συντρόφους (δημόσιες τουαλέτες σε αντίθεση με ιδιωτικές λέσχες και σαλόνια) όσο και σε σχέση με την παρενόχληση από τις αρχές (σε αντίθεση με τη σχετική ανοχή της ομοφυλοφιλίας στους μπουρζουάδικους και καλλιτεχνικούς κύκλους)¹⁰.

Για πολλά χρόνια, ο Γκερέν ζούσε αυτό που ο ίδιος ανέφερε ως «σκληρό διχασμό»⁸. Με τους στενούς του φίλους και συντρόφους, τους οποίους μπορούσε να εμπιστευθεί όσον αφορούσε άλλα ζητήματα, ο

⁵ Sylvie Chaperon, 'Le fonds Daniel Guérin et l'histoire de la sexualité' στο *Journal de la BDIC* no.5 (Juin 2002), σελ.10; 'Kinsey en France: les sexualités masculine et féminine en débat' στο *Mouvement social* no.198 (January-March 2002), σελ. 91-11

⁶ Jean Maitron, στο Jean Maitron (επιμ.), *Dictionnaire Biographique du Mouvement Ouvrier Français* (Paris: Edns. ouvrières), vol.XXXI (1988), σελ.33-5; Daniel Guerrier, 'Daniel Guérin. Un militant sans frontières' στη *Le Monde libertaire* αριθ.705 (Απρίλης 1988).

⁷ Για τη θέση του φεμινισμού στην ιστορία των επαναστατικών κινήματων, δες, για παράδειγμα, το άρθρο της Anne-Lise Melquiond, 'Le féminisme est-il soluble dans le BLEMR?', στο *Bulletin de Liaison des Etudes sur les Mouvements Révolutionnaires* no. 4 (December 1999), σελ.31.

⁸ *Homosexualité et Révolution*, σελ.11. «Αισθάνθηκα σαν να κοβόμουν στα δυο, καθώς ύψωνα τη φωνή μου υπέρ των πεποηθήσεών μου ως ακτιβιστή και ταυτόχρονα, λόγω των συνθηκών, αισθανόμουν υποχρεωμένος να κρύβω τις σεξουαλικές μου τάσεις».

⁹ *Homosexualité et Révolution*, σελ.11.

¹⁰ Δες για παράδειγμα, 'La répression de l'homosexualité en France', *La Nef*, Μάρτης 1958, και 'Pour le droit d'aimer un mineur', *Marge*, αριθ.4, Νοέμβρης-Δεκέμβρης 1974. «Αντίθετα με το μύθο, η ομοφυλοφιλία δεν είναι βίτσιο των πλουσίων».

«Η από-αποξένωση κάθε ατόμου.» Για μια διαλεκτική της ομοφυλοφιλίας και της επανάστασης.

Στα 1950, ο Γκερέν ήρθε πιό κοντά στον ανρχισμό, τόσο σε πρακτικό επίπεδο εκστρατείας (εν μέρει εξ' αιτίας των καταστάσεων), αλλά και σε θεωρητικό επίπεδο, καθώς η μελέτη του του Ευρωπαϊκού επαναστατικού κινήματος από το 1789 και μετά τον ανάγκασε να γίνει ολοένα και πιό αντίθετος με τον Λενινισμό. Ενώ εξακολούθησε να είναι υλιστής, ενεργοποιήθηκε στην επαναστατική αντι-σταλινική αριστερά. Αναμείχθηκε πολύ σοβαρά σε αντι-αποικιοκρατικές εκστρατείες και δούλεψε για να υποστηρίξει το κίνημα απελευθέρωσης των μαύρων στις ΗΠΑ (ήταν ο πρώτος Γάλλος εκδότης του Μάλκομ Χ, για παράδειγμα). Με αρχή το 1954 ωστόσο, ξεκίνησε να γράφει όλο και περισσότερο για τη σεξουαλικότητα, και εν τέλει αποκάλυψε τις ομοφυλοφυλικές του προτιμήσεις –μην αντέχοντας πλέον το σχιζοφρενικό σχίσμα ανάμεσα στις δύο πλευρές της ζωής του- το 1965, με την έκδοση της πρώτης αυτοβιογραφίας του, *Un jeune homme excentrique*.¹¹ Μέχρι την έκδοση του έργου *Ομοφυλοφιλία και Επανάσταση*- μια συλλογή από κείμενα, συνεντεύξεις και αποσπάσματα από εκτενέστερα έργα που είχαν ήδη εκδοθεί- το 1983, μόλις πέντε χρόνια πριν το θάνατό του, η δικιά του εκδοχή της επανάστασης δεν αντικατόπτριζε μόνο το παραδοσιακό, λίγο-πολύ αποκαλυπτικό όραμα του ξεσηκωμού και της αυτο-χειραφέτησης των καταπιεσμένων μαζών, αλλά μιλούσε και για την «από-αποξένωση κάθε ατόμου» και συνέχιζε: «Από εδώ προκύπτει η ανάγκη να εγκαθιδρυθεί μια διαλεκτική σχέση ανάμεσα στην λέξεις ομοφυλοφιλία και επανάσταση».¹² Πως ήταν να εγκαθιδρυθεί αυτή η διαλεκτική και ποιά κριτική του υπάρχοντος επαναστατικού κινήματος (και του ομοφυλόφυλου κινήματος) υπονοούσε;

¹¹ *Un jeune homme excentrique. Essai d'autobiographie* (Paris: Julliard, 1965). Το έργο του 1972 *Autobiographie de jeunesse* (Αυτοβιογραφία της νιότης-Σ.τ.Μ.) ήταν μια μεταγενέστερη, μη λογοκριμένη έκδοσή. Αληθεύει ότι ο Γκερέν είχε αποκαλυφθεί δημόσια μερικά χρόνια πριν με την έκδοση ενός συντομότερου και πιο ποιητικού έργου με τίτλο *Eux et lui* («Εκείνοι και κείνος» που δημοσιεύτηκε στο *Les Lettres nouvelles* αριθ. 26, 21 Οκτωβρίου 1959, σελ. 28-39, και ως βιβλίο το 1962 από τις εκδόσεις Editions du Rocher, Monaco, με εικονογράφηση του André Masson), αλλά το αναγνωστικό του κοινό ήταν τόσο περιορισμένο, που πέρασε απαρατήρητο από τους περισσότερους. Τα αρχεία του Γκερέν περιέχουν συγχαρητήριες επιστολές για το *Eux et lui* ανάμεσα σε άλλους και από τους: Aimé Césaire, Samuel Beckett, François Mauriac, Michel Leiris και τον André Baudry (Fonds Guérin, BDIC, F° Δ 721/8). Μια πρόσφατη έκδοση περιέχει τόσο την πρώτη έκδοσή του 1962 και μια μεταγενέστερη του 1979 των έργων *Eux et lui* και *Commentaires*, μαζί με τις σημειώσεις του Γκερέν (Lille: GaiKitschCamp, 2000). Για βιβλιογραφία, δες την ιστοσελίδα μου: <http://www-staff.lboro.ac.uk/~eudgb/DG.htm>

¹² *Homosexualité et Révolution*, σελ.9.

«Ακόμα και πριν από λίγα χρόνια το να δηλώνει κανείς επαναστάτης και να ομολογεί ότι είναι ομοφυλόφυλος ήταν ασυμβίβαστα», έγραφε ο Γκερέν το 1975.¹³ Γενικά, ο Γκερέν δεν είχε θετική εικόνα του παρελθόντος του Ευρωπαϊκού εργατικού κινήματος σε ο,τι αφορούσε την ομοφυλοφιλία: «το ιστορικό του είναι πολύ φτωχό», ξεκινώντας με τον Ένγκελς, του οποίου η μελέτη για την καταγωγή της οικογένειας συζητούσε τις πιθανές αιτίες της ομοφυλοφιλίας προτού την απορρίψει ως εξευτελιστική.¹⁴

Ο Γκερέν επισήμανε πως στην αρχή, τουλάχιστον, η επαναστατική Ρωσία υιοθέτησε μια παραδειγματική στάση απέναντι στην σεξουαλική και ομοφυλοφυλική απελευθέρωση, αλλά ήταν εξαιρετικά καυστικός ως προς την ΕΣΣΔ του Στάλιν και τα μετά το 1945 σοσιαλιστικά κράτη στην Ανατολική Ευρώπη και την Κούβα. Ένας από τους λόγους για τους οποίους οι μεταπολεμικές γενεές ομοφυλοφύλων δεν έδειχναν εμπιστοσύνη στις επαναστατικές πολιτικές ήταν, σύμφωνα με το Γκερέν, η άθλια αποτυχία σε αυτόν τον τομέα του «υπαρκτού σοσιαλισμού»:

*Η αδιαλλαξία των αυτοαποκαλούμενων «κομμουνιστικών» καθεστώτων από την άποψη αυτή παίρνει πιο συγκλονιστικές μορφές από ότι στις καπιταλιστικές χώρες. Είναι παράδοξο και σκανδαλώδες το ότι οι ζηλωτές του αποκαλούμενου «επιστημονικού» σοσιαλισμού επιδεικνύουν τέτοια χυδαία άγνοια των επιστημονικών δεδομένων. Είναι τραγικό που ένας νοσηρός πουριτανισμός αφήνεται να παραμορφώσει τον φυσικό και πολύμορφο ερωτισμό μιας ολόκληρης γενιάς.*¹⁵

¹³ *'Etre homosexuel et révolutionnaire'*, σελ.36.

¹⁴ *'Le mouvement ouvrier et l'homosexualité'*. Ο Γκερέν έκανε παρόμοια σχόλια σε μια συνέντευξη με τον ίδιο τίτλο που δημοσιεύτηκε στο βιβλίο του Gérard Bach, *Homosexualités: Expression/Répression* (Paris: Le Sycomore, 1982), σελ. 99-102. Ο Ένγκελς αναφέρεται στην «εξαθλίωση» που προκαλείται από «τη διαστροφή της αγάπης για τα αγόρια» - Ένγκελς, *The Origin of the Family, Private Property and the State* (New York: Pathfinder Press, 1972), p.93. Ο Γκερέν παρόλα αυτά έβρισκε την Καταγωγή της Οικογένειας «ένα εξαιρετο βιβλίο», «αδίκως υποτιμημένο σήμερα από μια συγκεκριμένη σχολή σκέψης.»—*Wilhelm Reich aujourd'hui*, σελ.22.

¹⁵ *'Sur le racisme anti-homosexuel'*, *Masques. Revue des homosexualités* no.6 (Φθινόπωρο 1980), σελ.49-52, απόσπασμα σελ.52.

**Αριστερά
και ομοφυλοφιλία:
μια κριτική**

Γιατί όμως καταδιώκονταν οι ομοφυλόφιλοι στον Σταλινισμό;

Διότι ο ομοφυλόφιλος, είτε το ξέρει και το εύχεται είτε όχι, είναι εν δυνάμει α-κοινωνικός, ένας περιθωριακός, τουτέστιν ένας πραγματικός ανατρεπτικός. Και καθώς τα καθεστώτα αυτά σταθεροποίησαν την επιρροή τους αναζωογονώντας τις παραδοσιακές οικογενειακές αξίες, αυτός που αγαπά τα αγόρια θεωρείται επικίνδυνος για την κοινωνία.¹⁶

Όσον αφορά τη Γαλλική αριστερά, το Γαλλικό Κομμουνιστικό Κόμμα (PCF) ήταν «υστερικά αδιάλλακτο σε ο,τι αφορούσε την «ηθική συμπεριφορά»¹⁷. Το OCI του τροτσκιστή Pierre Lambert ήταν «εντελώς υστερικό με την ομοφυλοφιλία». Η Εργατική Πάλη (*Lutte ouvrière*) επίσης, παρά το καθυστερημένο τους εγκώμιο του κινήματος απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων.¹⁸ Όλες αυτές οι ομάδες μαζί, υποστήριξε ο Γκερέν, φέρουν μεγάλο μερίδιο ευθύνης για την ενθάρυνση ομοφυλοφοβικών στάσεων στην εργατική τάξη της δεκαετίας του 1970. Η στάση τους ήταν «η πιο εθελότυφλη, η πιο αντιδραστική, η πιο αντιεπιστημονική».¹⁹

Σε ένα επίμετρο της πρωτοποριακής του μελέτης για τον Kinsey το 1955 (πάνω στην καταδίωξη των ομοφυλοφύλων στη Γαλλία), ο Γκερέν άδραξε την ευκαιρία για να επιχειρηματολογήσει υπέρ μιας αλλαγής στάσεως:

Οι επαναστάτες έχουν αποδείξει πως είναι

δεν πιο ανεκτικοί από τους μπουρζουάδες όσον αφορά την ομοφυλοφιλία. Έχουν, είναι αλήθεια, μια δικαιολογία: δεν έχουν εμπιστοσύνη προς τους ομοφυλόφιλους μέσα στις γραμμές τους διότι οι τελευταίοι έχουν τη φήμη πως ενδίδουν εύκολα στον εκβιασμό και την πίεση της αστυνομίας, άρα είναι «επικίνδυνοι» για το κίνημα το οποίο, στα μάτια των ακτιβιστών εκείνων είναι πιο σημαντικό από το σεβασμό στον άνθρωπο ως άτομο. Δεν καταλαβαίνουν όμως πως η ίδια τους η έλλειψη ανοχής διαιωνίζει την κατάσταση πραγμάτων που βρίσκεται στη ρίζα της ανησυχίας τους: με το να ρίχνουν και αυτοί το λίθο τους στους ομοφυλόφιλους, βοηθούν να ισχυροποιηθεί το ίδιο το ταμπό που κάνει τους ομοφυλόφιλους εύκολη λεία για τους εκβιαστές και την αστυνομία. Ο φαύλος κύκλος θα σπάσει μόνον όταν προοδευτικοί εργάτες υιοθετήσουν μια πιο επιστημονική και πιο ανθρώπινη στάση απέναντι στην ομοφυλοφιλία.²⁰

Δεν προκαλεί έκπληξη το γεγονός ότι ο Γκερέν δέχθηκε επίθεση από την Καθολική Εκκλησία, αλλά δέχθηκε επίσης πυρά και από την αριστερά, και ειδικά το ΚΚ Γαλλίας. Ο τροτσκιστής Μιχάλης Ράπτης (Πάμπλο) παραπονέθηκε επίσης, καθώς φαίνεται, στην κριτική του στο βιβλίο για τον Kinsey για την υπερβολική έμφαση στην ομοφυλοφιλία.²¹ Ακόμα και η *France Observateur*, που πρωτοδημοσίευσε το βιβλίο σε μορφή άρθρων, δημοσίευσε μόνο τα εχθρικά γράμματα αναγνωστών, αρνούμενη να τυπώσει αυτά που εξέφραζαν ευγνωμοσύνη στον

Γκερέν. Όπως έγραψε ο Γκερέν για τους κριτικούς του σε ένα γράμμα στον ελευθεριακό σεξολόγο René Guyon, του οποίου το έργο θαύμαζε πάρα πολύ:

Οι σκληρότερες [κριτικές] ήρθαν από μαρξιστές, οι οποίοι τείνουν να υποτιμούν σοβαρά τη μορφή καταπίεσης που είναι η αντισεξουαλική τρομοκρατία. Το περίμενα, φυσικά, και γνώριζα πως εκδίδοντας το βιβλίο έπαιρνα το ρίσκο να δεχθώ επιθέσεις από εκείνους στους οποίους αισθανόμουν κοντινότερα σε πολιτικό επίπεδο.²²

Με τα πολλά ο Γκερέν μπούχτισε και τελικά εξέδωσε το *Un jeune homme excentrique*, το 1965:

Οι προστάτες αυτοί των «ηθών» της κοινωνίας, μου έχουν σίγουρα κάνει μια χάρη: με υποχρέωσαν να τους αντιμετωπίσω χωρίς ψεύτικη ντροπή και να κάνω ειρήνη με τον εαυτό μου σε μεγαλύτερο βαθμό. Πάνε οι μέρες του άγονου και παράλογου σχίσματος ανάμεσα στα δυό μισά του εαυτού μου: το ένα μισό που φαινόταν και το άλλο που έπρεπε να μείνει κρυφό. Η ολότητα αποκαταστάθηκε.²³

Παρόλα αυτά, η προσπάθειά του να εξηγήσει τη σχέση μεταξύ της ανακάλυψης από μέρους του της εργατικής τάξης, της σεξουαλικότητάς του και του σοσιαλισμού του, σόκαρε και παρανοήθηκε από πολλούς της αριστεράς:

Η ανατροφή μου με έκλεισε μέσα στα αδιαφανή φράγματα του κοινωνικού διαχωρισμού. Η ομοφυλοφιλία, φέρνοντάς με σε στενή σχέση με νεαρούς εργάτες, δίνοντάς μου τη δυνατότητα να ανακαλύψω και να μοιραστώ τη ζωή της εκμετάλλευσής τους, με οδήγησε να εισαχθώ στην τάξη που σκλαβωνόταν από την τάξη που άφηνα πίσω μου. Η απλή αυτή εξήγηση, ίσως υπερβολικά απλή, δεν ήταν αρεστή σε όλους.²⁴

Κατηγορήθηκε ότι ατίμασε όχι μόνο τον εαυτό του, αλλά το σύνολο της αριστεράς, προτείνοντας πως θα έπρεπε κάποιος να είναι «*prédé*» (αδερφή) για να είναι σοσιαλιστής: «Χάρη σε μένα, ο κόσμος ίσως υποπτευθηκε πως όλοι οι «αριστεριστές» έπαιρναν το μέρος του εργατικού κινήματος για «να τον φάνε!» Ο Jean Daniel, συντάκτης του *Le Nouvel observateur*, οργάνωσε μπούκοτάζ αποθαρρύνοντας ενεργά τους συναδέλφους του από το να παρουσιάσουν το βιβλίο.²⁵ Ο Γκερέν βρήκε νέους υποστηρικτές, ενώ ακόμα και κάποιος όπως ο αριστερός ομοφυλόφιλος συγγραφέας Jean-Louis Borj έμμενε σιωπηλός.²⁶ Ο Γκερέν αναφέρει πως ένας αναγνώστης και θαυμαστής της φημισμένης του μελέτης του αναρχισμού απογοητεύτηκε βαθιά που ο συγγραφέας ενός τόσο «σοβαρού» έργου είχε μπορέσει να γράψει το *Un jeune homme excentrique*.²⁷ Πράγματι, οι αναγνώστες του Γκερέν έπεφταν πάντοτε σε δυό κατηγορίες: «Έχω δυό κοινά: κάποιος

¹⁶ *Homosexualité et Révolution*, σελ.17. Σύμφωνα με τον Jean-Louis Franc, ακτιβιστή της FAHR την ίδια περίοδο με τον Γκερέν, οι Λαμπερτιστές καταφέρονταν βίαια ενάντια στους ομοφυλόφιλους και οι Μαρξικοί ακόμα περισσότερο, ενώ οι ακτιβιστές της *Lutte ouvrière*, ενώ το κόμμα ήταν προγραμματικά ενάντια στην ομοφυλοφιλία, στην πράξη συμπεριφέρονταν αρκετά φυσιολογικά απέναντι στους ομοφυλόφιλους. Από συζήτηση με το συγγραφέα, Linz, 14 Σεπ. 2002

¹⁷ 'Aragon, victime et profiteur du tabou' στο *Gai Pied Hebdo*, 4 Ιουν. 1983, επίσης στο *Homosexualité et Révolution*, σελ.62-3, απόσπασμα σελ.63.

¹⁸ Δες 'Daniel Guérin «à confesse», σελ.11.

¹⁹ 'Etre homosexuel et révolutionnaire', σελ.10.

²⁰ Kinsey et la sexualité (Paris: Julliard, 1954), παράρτημα II: 'La persécution des homosexuels en France', σελ.180-6, απόσπασμα σελ. 184-5.

²¹ 'Etre homosexuel et révolutionnaire', σελ.10. Δεν έχω ακόμα εντοπίσει την κριτική αυτή.

²² Γράμμα της 27 Μάη 1955, Fonds Guérin, BDIC, F° Δ 721/carton 12/4, στο Chaperon, 'Le fonds Daniel Guérin et l'histoire de la sexualité', Journal de la BDIC, αριθ.5 (Ιούν. 2002), σελ.10.

²³ Πρόλογος στο *Autobiographie de jeunesse*, σελ.9.

²⁴ 'Etre homosexuel et révolutionnaire', σελ.10. Για περισσότερες λεπτομέρειες πάνω στην «ανακάλυψη» από το Γκερέν της εργατικής τάξης και τη σχέση της με την πολιτικοποίησή του, δες τη δημοσίευσή μου «Prolétaires de tous les pays, caressez-vous!». Guérin, the Labor Movement, and Homosexuality» στο Gabriella Hauch, (επιμ.), *Sexuality, the Working Classes, and Labor Movements* (υπό έκδοση).

²⁵ Δες 'Daniel Guérin «à confesse», σελ.10-14.

²⁶ 'Etre homosexuel et révolutionnaire', σελ.10.

²⁷ 'Etre homosexuel et révolutionnaire', σελ.10. Το έργο του Γκερέν *L'Anarchisme, de la doctrine à la pratique* (Paris: Gallimard, 1η έκδοση 1965) θεωρείται ευρέως ως μια από τις καλύτερες εισαγωγές στον αναρχισμό. Η αγγλική έκδοση (New York: Monthly Review Press, 1970) προλογίζεται από τον Noam Chomsky.

αγοράζουν όλα τα έργα μου πάνω σε πολιτικά και κοινωνικά ερωτήματα, ενώ άλλοι ενδιαφέρονται μόνο για τα λογοτεχνικά και ομοφυλοφιλικά γραπτά μου.»²⁸

Ακόμα και οι οργανώσεις στις οποίες ανήκε ο Γκερέν δεν διέφυγαν από την κριτική. Το 1958, πριν δηλώσει δημόσια την ομοφυλοφιλία του, αλλά σε μια εποχή που ασχολιόταν όλο και περισσότερο με τα γραπτά του πάνω σε ζητήματα σεξουαλικότητας, το υλικό που παρέδιδε στη *France-Observateur* και στην *Perspectives socialistes* –όργανο η τελευταία της Ένωσης Σοσιαλιστικής Αριστεράς (Union de la gauche socialiste) της οποίας ήταν μέλος- λογοκρίθηκαν χωρίς να ερωτηθεί ο ίδιος:

Έτσι, στις δυο εφημερίδες στις οποίες δίνω δουλειά και των οποίων οι πολιτικές θέσεις είναι κοντά στις δικές μου, μου είναι αδύνατο να θέσω ζητήματα σεξουαλικότητας χωρίς να με φιμώσουν. Η μάχη όμως για την απελευθέρωση του ανθρώπου σε όλα τα επίπεδα συνεχίζεται και στο τέλος θα θριαμβεύσουμε.²⁹

Σχολίασε με εγκάρτηση, σε μια συνέντευξη για το περιοδικό *Masques*, ότι το OCL (Organisation Communiste Libertaire) (Οργάνωση Ελευθεριακού Κομμουνισμού Σ.τ.Μ.), του οποίου ήταν μέλος στις αρχές της δεκαετίας του 1970, απλούστατα δεν ανέφερε ποτέ τη σεξουαλικότητα: «Δεν υπάρχει έχθρα, αλλά μου συγχωρούν κάποιες από τις παρεκκλίσεις μου διότι έχω γράψει βιβλία για τον αναρχισμό». Τα πράγματα θα άλλαζαν για τον Γκερέν μόνο με την εμφάνιση του UTCL (Union des Travailleurs Communistes Libertaires) [Ένωση Ελευθεριακών Κομμουνιστών Εργατών, Σ.τ.Μ.], του οποίου θα παρέμενε μέλος από τη δημιουργία του το 1978 μέχρι και το θάνατό του δέκα χρόνια μετά.³⁰

Για την ομοφυλοφιλική και σεξουαλική απελευθέρωση: Η κριτική ενασχόληση του Γκερέν με τη «σεξολογία»

Για τον Γκερέν, το επαναστατικό κίνημα χρειαζόταν να ασχοληθεί όχι μόνο με την ομοφυλοφιλία αλλά και με τη σεξουαλικότητα εν γένει, τη λίμπιντο:

Το πρόβλημα που αντιμετωπίζουμε, λοιπόν, είναι το αν η ελεύθερη άσκηση του σεξουαλικού ενστίκτου είναι συμβατή με τις καταστάσεις και τις απαιτήσεις του επαναστατικού κινήματος.³¹

Μερικοί, όπως ο Προυντόν, ο Ροβεσπιέρος και ο Λένιν είδαν την «αρετή» ως τη βάση του επαναστατικού ακτιβισμού και έδωσαν έμφαση στην ανάγκη για εγκράτεια και αυτοσυγκράτηση στην πάλη ενάντια στην υπάρχουσα τάξη. Άλλοι, ειδικά το 1968, ισχυρίστηκαν πως αντίθετα πως ο «οργασμός ταιριάζει με την *furia* του επαναστάτη»³² Ο Ράιχ, 30 χρόνια πριν είχε δηλώσει:

Πιστεύεται πως θα κερδίσουμε δυνάμεις με την ολοκληρωτική εξολόθρευση της σεξουαλικής ζωής. Είναι ένα λάθος, ένα βαρύ σφάλμα που απορρίπτει τη σεξουαλικότητα σαν κάτι «μπουρζουάδικο».

Αυτό που ήταν απαραίτητο, αντίθετα, ήταν να «μεταμορφώσουμε τη σεξουαλική επανάσταση της νεολαίας σε μια επαναστατική πάλη ενάντια στην καπιταλιστική κοινωνική τάξη.»³³ Είναι ξεκάθαρο, ισχυρίζεται ο Γκερέν, πως η υπερβολή δεν συντελεί στην αποτελεσματικό επαναστατικό αγώνα, είναι ένα ζήτημα ισορροπίας, και αυτό αληθεύει τόσο για την ομοφυλοφιλία όσο και για κάθε άλλης μορφής σεξουαλικότητα:

Ότι και να λένε κάποιοι σεμνότυφοι της ταξικής πάλης, η ομοφυλοφιλία [...] δεν μείωσε ποτέ την αφοσίωση και τη μαχητικότητα του επαναστάτη, με τον όρο, φυσικά, ότι αποφεύγεται η υπερβολή και η ερωτική ασυδοσία.³⁴

²⁸ 'Daniel Guérin: d'une dissidence sexuelle à la révolution', σελ. 42.

²⁹ Από ένα γράμμα που επεσύναψε ο Γκερέν σε ένα αντίτυπο άρθρου του σε περιοδικό που βρίσκεται στη Bibliothèque Nationale: 'André Gide et l'amour', *Arcadie* αριθ. 49 (Ιανουάριος 1958), σελ. 3-8.

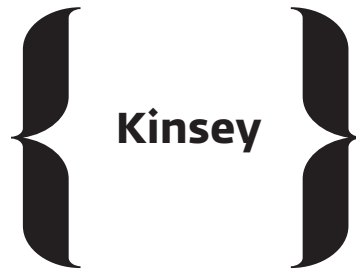
³⁰ Η UTCL θα γινόταν τελικά η σημερινή Alternative Libertaire το 1991. Δες Georges Fontenis, *Changer le monde. Histoire du mouvement communiste libertaire, 1945-1997* (Editions Le Coquelicot/Alternative Libertaire, 2000), σελ. 171-5.

³¹ *Homosexualité et Révolution*, σελ. 9.

³² *Homosexualité et Révolution*, σελ. 10.

³³ 'Wilhelm Reich aujourd'hui', σελ. 24.

³⁴ *Homosexualité et Révolution*, σελ. 10-11. Αυτό θυμίζει τις αλληπάλληλες εκφράσεις, στις αυτοβιογραφίες του, αισθημάτων ενοχής για τις φορές που ενέδιδε στις (ομο)σεξουαλικές του τάσεις. Συμβαίνει άραγε τούτο λόγω της απόφασής του στα 1930 να «υποτάξει» τις σεξουαλικές του ορμές με την αφοσίωσή του στην επανάσταση; Οι ισχυρισμοί του για την ανάγκη του να υποτάξει τη σεξουαλική του ορμή θυμίζουν τις εκκλήσεις του Baudry προς τα μέλη της Arcadie.

Η πρωτοποριακή δουλειά του Alfred Kinsey (που πρωτοεκδόθηκε σε Γαλλική μετάφραση το 1948 και κατόπιν το 1954³⁵) ήταν χωρίς αμφιβολία η πιό σημαντική επιρροή για το Γκερέν στην προσπάθειά του, από το 1950 και μετά, να αρθρώσει μια κριτική της ομοφοβίας και να επιχειρηματολογήσει υπέρ μιας γενικότερης σεξουαλικής απελευθέρωσης. Οι σοβαρές μελέτες της σεξουαλικότητας ήταν λίγες και δυσεύρετες στη Γαλλία ανάμεσα στο 1930 και το 1950, και η θέση του PCF πάνω στη σεξολογία και την ψυχανάλυση ήταν εξίσου καταπιεστική με αυτή της καθολικής εκκλησίας. Η μελέτη του Γκερέν πάνω στον Kinsey ήταν λοιπόν ταυτόχρονα πρωτοποριακή και αμφιλεγόμενη.³⁶ Πρωτοεκδόθηκε σε σειρά άρθρων στην αριστερή εβδομαδιαία France Observateur το 1954, και κατόπιν σε μορφή βιβλίου την επόμενη χρονιά.³⁷ Για τον Γκερέν ήταν ένα μεγάλο βήμα προς τα μπρός, διότι μπόρεσε να χρησιμοποιήσει την κατάσταση για να παρουσιάσει μια δημόσια υπεράσπιση της

ομοφυλοφιλίας. Ο Γκερέν ισχυρίστηκε πως αν, πριν από τον Kinsey, ήταν ίσως δυνατό για τους σοσιαλιστές και τους κομμουνιστές που ήταν πρόθυμοι να ανατρέψουν την καπιταλιστική εκμετάλλευση, να συμφωνήσουν με το Λένιν θεωρώντας πως το ερώτημα της σεξουαλικότητας ήταν δευτερεύουσας σημασίας, μια τέτοια στάση δεν ήταν πλέον βάσιμη μετά τη δημοσίευση της έκθεσης Kinsey. Ο πουριτανισμός στον οποίον επιτίθονταν ο Kinsey δεν ήταν τίποτε άλλο από «ένας αμυντικός μηχανισμός σχεδιασμένος να προστατέψει μια αντίληψη της μπουρζουάδικης προσωπικής ιδιοκτησίας χάρη στην οποία η μπουρζουαζία ήταν ικανή να κερδίσει οικονομική ισχύ και κατόπιν πολιτική εξουσία.»³⁸ Ο Kinsey λοιπόν:

Μας ενθαρρύνει να επιδιώξουμε ταυτόχρονα και την κοινωνική και τη σεξουαλική επανάσταση, μέχρις ότου απελευθερωθούν πλήρως τα ανθρώπινα πλάσματα από τα δυο αυτά συντριπτικά βάρη, τον καπιταλισμό και τον πουριτανισμό.

³⁵ A. C. Kinsey et al, *Le comportement sexuel de l'homme* (Paris: Editions du Pavois, 1948). *Le comportement sexuel de la femme* (Paris: Le Livre contemporain Amiot-Dumont, 1954). Το *Sexual Behavior in the Human Male* εμφανίστηκε στις ΗΠΑ το 1948 και το *Sexual Behavior in the Human female* το 1953.

³⁶ Δες Sylvie Chaperon, 'Kinsey en France: les sexualités masculine et féminine en débat' στο *Mouvement social* αριθ.198 (Jan-Mars 2002), σελ.91-110, και 'Le fonds Daniel Guérin'.

³⁷ *France Observateur*, 23 Σεπτ., 7, 22 & 29 Οκτ., 4 Νοεμ. 1954. *Kinsey et la sexualité* (Paris: Julliard, 1955; EDI, 1967). Θα εκδιδόταν ξανά ως μέρος του *Essai sur la révolution sexuelle après Reich et Kinsey* (Paris: Belfond, 1969). Το βιβλίο ήταν αφιερωμένο στον πατέρα του Γκερέν, Μαρσέλ, «ο οποίος κάποια μέρα τα άκουσε από την υπερηροστατευτική μητέρα μου διότι διάβαζε Havelock Ellis χωρίς να το κρύβει από τα παιδιά του.» Ο Μαρσέλ Γκερέν ήταν επίσης αμφιφυλόφιλος.

³⁸ 'Kinsey et la sexualité, σελ.118.

³⁹ 'Kinsey et la sexualité, 1955' in *Homosexualité et Révolution*, σελ.32-34, απόσπ. σελ.32.

Αναρχικός Ατομισμός: Στίρνερ και Armand

Υπήρξαν και άλλες επιρροές στη σκέψη του Γκερέν πάνω στην σεξουαλική απελευθέρωση και ιδιαίτερα ανάμεσα στους αναρχικούς. Στην νεότητά του ο Γκερέν διάβαζε το όργανο των ατομιστών αναρχικών *L'en dehors* που εξέδιδε ο Eugène Armand, μια εφημερίδα που εκστράτευε για ολοκληρωτική σεξουαλική ελευθερία και για την οποία η ομοφυλοφιλία θεωρούνταν μια εντελώς έγκυρη μορφή «ελεύθερου έρωτα».⁴⁰ Πολύ αργότερα ο Γκερέν ανακάλυψε τον Γερμανό ατομιστή αναρχικό Μαξ Στίρνερ. Αν κάποιοι αναρχοκομμουνιστές δεν καταλάβαιναν το ενδιαφέρον του Γκερέν για το Στίρνερ-ο οποίος αποτελούσε εν γένει ανάθεμα για τη μη-ατομιστική πτέρυγα του κινήματος- η απάντηση βρίσκεται σε αυτό που ο Γκερέν εκλάμβανε ως λανθάνουσα ομοφυλοφιλία στον Στίρνερ, στο ενδιαφέρον του τελευταίου για τη σεξουαλική απελευθέρωση και την αποφασιστικότητα των επιθέσεων του ενάντια στην μπουρζουάδικη προκατάληψη και τον πουριτανισμό: «ο Στίρνερ ήταν ένας πρόδρομος του Μάη του 68».⁴¹

⁴⁰ Το *L'en dehors* εμφανιζόταν εβδομαδιαία, 1922-39. Ο Armand ήταν, ωστόσο, αρκετά απομονωμένος στο Γαλλικό αναρχικό κίνημα και η ενασχόλησή του με την σεξουαλική ελευθερία (και ειδικά η θέλησή του να αποδεχθεί την ομοφυλοφιλία) δεν ήταν, πιστεύω, ιδιαίτερα διαδεδομένη στους Γάλλους Αναρχικούς. Δες René Bianco, *Un siècle de presse anarchiste d'expression française dans le monde, 1880-1983* (Doctorat d'Etat, Πανεπιστήμιο Provence, 1988), 7 τόμοι, και το δικό μου *A History of the French Anarchist Movement, 1917-1945* (Westport, CT: Greenwood Press, 2002).

⁴¹ Guérin, *Ni Dieu ni Maître, Anthologie de l'anarchisme* (Paris: La Découverte, 1999), том I, σελ.12. Ο Γκερέν ξεκίνησε την ανθολογία του των αναρχικών κειμένων –η οποία πρωτοεκδόθηκε το 1965- με τον «πρόδρομο» Στίρνερ. Επίσης, προσέθεσε και ένα παράρτημα για το Στίρνερ στη σύντομή του παρουσίαση *L'anarchisme: De la doctrine à la pratique* (1981). Δες επίσης *Homosexualité et Révolution*, σελ.12 και 'Stirner, «Père de l'anarchisme»? στο *La Rue* αριθ.26 (1er et 2ème trimestre 1979), σελ.76-89.

Φουριέ

Ο Γκερέν ήταν επίσης μεγάλος θαυμαστής του Φουριέ, τουλάχιστο σε ό,τι αφορούσε τα επιχειρήματά του υπέρ της σεξουαλικής απελευθέρωσης: «Ήμουν ένα με τον γλυκύτατο Φουριέ όταν εξευγένισε και καθιέρωσε όλες τις σεξουαλικές πράξεις, ακόμα και αυτές που ονόμαζε «διφορούμενες» (δηλαδή ομοφυλόφυλες)». ⁴² Ο ίδιος ο Φουριέ έπεσε θύμα της λογοκρισίας των ίδιων των μαθητών του και το έργο του *Nouveau monde amoureux*, που γράφτηκε το 1816-18 αλλά καταπνίγηκε από τους Φαλανιστές ως ανήθικο, εκδόθηκε τελικά μόλις το 1967. Ο Γκερέν ήταν ευτυχής με την εμφάνιση του βιβλίου:

Ο μεγάλος ουτοπιστής δεν θέλει να δει καμιάς μορφής έλξη να καταπιέζεται διότι, ως πρόγονος του Φρόυντ, είναι πολύ καλά πληροφορημένος γύρω από την ψυχολογική ζημιά που επέρχεται από τον περιορισμό των ενστίκτων και για το πόσο δυστυχείς γινόμαστε όταν παλεύουμε ενάντια στον εαυτό μας. Ακόμα πιά σοβαρό από την προσωπική δυστυχία που προκαλείται από τον περιορισμό των παθών είναι οι επιπτώσεις πάνω στην κοινωνία. Αν περιοριστούν, αμέσως εμφανίζονται με πιο βλαβερή μορφή την οποία ο Φουριέ ονόμασε «επανερχόμενο» (*recurrent*), και είναι τότε και μόνο τότε που δημιουργούν διαταραχές: «Κάθε περιορισμένο

πάθος παράγει το ενάντιό του πάθος, το οποίο είναι όσο βλαβερό όσο το φυσικό πάθος θα ήταν ευεργετικό.» ⁴³

Ο Φουριέ λοιπόν προσθέτει βάρος στην κριτική που άσκησε ο Γκερέν στον πουριτανισμό του Προυντόν:

Έτσι η κατάρα που έριξε ο Προυντόν πάνω στον Έρωτα για να προστατεύσει, τάχα, την παραγωγή έχει ανασκευαστεί εκ των προτέρων: στην Αρμονία, όσο περισσότερο ικανοποιούνται οι ορέξεις κάθε ατόμου, τόσο καλύτερα εξυπηρετείται η κοινότητα. ⁴⁴

Το 1975, ο Γκερέν εξέδωσε μια ανθολογία των κειμένων του Φουριέ πάνω στη σεξουαλική απελευθέρωση με τον τίτλο *Vers la liberté en amour*, με μιά μακροσκελή εισαγωγή η οποία περιείχε λεπτομερή ανάλυση των διάσπαρτων και συνοπτικών αναφορών του Φουριέ στην ομοφυλοφιλία. ⁴⁵ Ο Γκερέν ήταν μάλλον εν μέρει υπεύθυνος για τη νέα δημοτικότητα του Φουριέ στη γενιά του 68 ενώ το ίδιο μπορεί να ειπωθεί και για την περίπτωση του Βίλχελμ Ράιχ, με τον οποίο ο Γκερέν μοιράζονταν την αγάπη για τη σύνθεση και την εμπειρία της καταδίκης ως αιρετικού από τους υπερασπιστές δύο προσβεβλημένων ορθοδοξιών ταυτόχρονα.

⁴² *Homosexualité et Révolution*, σελ.15.

⁴³ 'Le nouveau monde amoureux de Fourier' στο *Arcadie* αριθ. 168 & 169 (1967 & 1968), σελ.554-60 & 16-23, απόσπ. σελ.554..

⁴⁴ 'Le nouveau monde amoureux de Fourier', σελ.560. 'Harmonie' (Αρμονία) ήταν το όνομα που έδωσε ο Φουριέ στην ιδανική του κοινωνία. Για τον Προυντόν, δες 'Proudhon et l'amour «unisexeuel» στο *Arcadie* αριθ.133 (Jan. 1965) & 134 (Φεβ. 1965), και *Proudhon oui et non* (Paris: Gallimard, 1978).

⁴⁵ Charles Fourier, *Vers la liberté en amour* (Paris: Gallimard, 1975); πρόλογος του Γκερέν, σελ.13-47.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΥΝΑΜΙΚΗ ΤΗΣ ΨΥΧΑΝΑΛΥΣΗΣ: Ο ΠΡΩΙΜΟΣ ΦΡΟΥΝΤ

Για μια σύνθεση μαρξισμού και ψυχανάλυσης: Ράιχ

Όταν ο Ράιχ πέθανε το 1957, το γεγονός πέρασε σχεδόν απαρατήρητο στη Γαλλία και, όπως σημείωσε ο Γκερέν, «όταν δημοσίευσα τη νεκρολογία του, εκείνοι που δεν έμαθαν κάτι ήταν μετρημένοι στα δάκτυλα του ενός χεριού.» ⁴⁶ Μόνο δύο από τα βιβλία του Ράιχ μεταφράστηκαν στα Γαλλικά μέχρι τη στιγμή του θανάτου του και έτσι η γνώση της γερμανικής γλώσσας προσέφερε στο Γκερέν ένα πλεονέκτημα απέναντι στην πλειοψηφία των συμπατριωτών του, όπως άλλωστε συνέβαινε και με τα μελέτη του μαρξισμού. Ο Γκερέν είχε ειδικότερα εντυπωσιαστεί από τα έργα του Ράιχ «Διαλεκτικός Υλισμός και Ψυχανάλυση» (που πρωτοεκδόθηκε το 1934) και «Η Εισβολή της Σεξουαλικής Ηθικής» (1931). ⁴⁷ Ο Ράιχ αποτελούσε για τον Γκερέν τον άμεσο κληρονόμο του πρώιμου, επαναστατημένου Φρόυντ, που εμνεύστηκε από την εργασία του 1907, «Πολιτισμένη» σεξουαλική ηθική και σύγχρονη νευρική ασθένεια.» Αυτό που θαύμα-

ζε ο Γκερέν στο Ράιχ ήταν η επίθεσή του στις κοινωνικά συντηρητικές όψεις των θεωριών του Φρόυντ, και ειδικά στην έννοια του «εξευγενισμού» (*sublimation*), οτι δηλαδή η καταπίεση του σεξουαλικού ενστίκτου ήταν απαραίτητη για τον εκπολιτισμό, καθώς και η έμφαση του Ράιχ στις «αντισεξουαλικές» στάσεις ως ιστορικά καθοριζόμενες:

Κατά την άποψή του, η καταπίεση της σεξουαλικότητας έχει κοινωνικές και οικονομικές καταβολές, όχι βιολογικές. Η σεξουαλική καταπίεση εμφανίστηκε με τις απαρχές της ταξικής κοινωνίας και το θεσμό της ατομικής ιδιοκτησίας και της πατριαρχίας. Εγκαταστάθηκε από μία συγκεκριμένη κοινωνική ομάδα, αυτή των πολυγαμικών αρχηγών, στα χέρια της οποίας, μέσω της συγκέντρωσης προίικας από τις γυναίκες τους, υπήρχε πιά η οικονομική ισχύς. Στα σύγχρονα χρόνια, μια τέτοια καταπίεση παραμένει απαραίτητη ούτως ώστε να διαφυλαχτούν οι δυο απαραίτητοι θεσμοί της κοινωνίας: η μονογαμία και η οικογένεια. Αποτελεί ένα από τα μέσα για την οικονομική υποδούλωση. Η σεξουαλική επανάσταση είναι δυνατή μόνο μέσω της κοινωνικής επανάστασης. ⁴⁸

Για το Ράιχ, τόσο η πρώιμη θεωρία του Φρόυντ γαι τη λιμπιντό όσο και οι θαρραλέες του επιθέσεις στην αντι-σεξουαλική καταπίεση εκτονώθηκαν, αποστειρώθηκαν και διαμορφώθηκαν ούτως ώστε να γίνουν αποδεκτές από τη μπουρζουαζία, την πελατεία του δηλαδή, σε τέτοιο βαθμό ώστε ο Ραιχ

⁴⁶ 'Wilhelm Reich aujourd'hui' στο *Essai sur la révolution sexuelle*, σελ.19.

⁴⁷ Στη διάλεξή του για τον Ράιχ το 1968, η οποία εκδόθηκε ως «Ο Βίλχελμ Ράιχ σήμερα», ο Γκερέν σύγκρινε την απέχθεια των σύγχρονων ψυχαναλυτών για το «Πολιτισμένη» σεξουαλική ηθική και σύγχρονη νευρική ασθένεια με την απέχθεια των σύγχρονων τροτσκιστών για την κριτική που άσκησε ο Τρότσκι στις οργανωτικές θέσεις του Λένιν το 1904: 'Wilhelm Reich aujourd'hui', σελ.21.

⁴⁸ 'Hommage à Wilhelm Reich', σελ.15-16.

να παραλληλίσει την τύχη της ψυχανάλυσης στα χέρια του Φρόυντ και των επιγόνων του με εκείνη του μαρξισμού στα χέρια των ρεφορμιστών σοσιαλιστών και των σταλινιστών αντιδραστικών. Η έγερση της «αρχής της πραγματικότητας» σε απόλυτο επέτρεψε απλούστατα στην άρχουσα τάξη να τη χρησιμοποιήσει ως εργαλείο για τη διατήρηση της κυριαρχίας της και για να αρνηθεί το επαναστατικό δυναμικό της ψυχανάλυσης. Παρόμοια, το οιδιπόδειο σύμπλεγμα αντιμετωπίστηκε ως βιολογικό δεδομένο από τον Φρόυντ, ενώ για το Ράιχ ήταν το αποτέλεσμα συγκεκριμένων ιστορικά καθορισμένων μορφών της κοινωνίας και της οικογένειας: «Dans une société socialiste, le complexe d'œdipe doit disparaître du fait même que sa base sociale, la famille patriarcale, s'effondrera.»⁴⁹ Παρόμοια, η θεωρία του πρωταρχικού φόνου του πατέρα ενίσχυσε την πεποίθηση ότι η πατριαρχία και το αντισεξουαλικό της ήθος ήταν μέρος της ανθρώπινης φύσης, και όχι καθοριζόμενη ιστορικά.

Αν και ο Ράιχ είχε δεχθεί επιθέσεις στον καιρό του τόσο από τους μαρξιστές όσο και από τους ψυχαναλυτές, ο Γκερέν επέμενε σε μια συζήτηση του 1969 πως ακριβώς αυτή η άβολη θέση του, που δρασκέλιζε και τις δυο σχολές σκέψης, αποτελούσε τώρα πια το δυνατό του σημείο. Η ψυχανάλυση κατέστρεψε τις βάσεις της θρησκείας και της μπουρζουαδικής σεξουαλικής ηθικής με τον ίδιο τρόπο που ο μαρξισμός κατέστρεψε τις πεπαλαιωμένες αξίες μέσω της υλιστικής του φιλοσοφίας και μέσω μιας επανάστασης στο οικονομικό σύστημα:

Ένας μαρξισμός που ζητούσε να χειραφετήσει τον άνθρωπο [εδώ: l'homme] χωρίς να συμπεριλαμβάνει τη σεξουαλικότητα στην ανάλυσή του και χωρίς να απελευθερώσει τον άνθρωπο στο σεξουαλικό επίπεδο ταυτόχρονα, θα παραμόρφωνε τον εαυτό του, θα ήταν ατελής. Μια καθαρά βιολογική ή καθαρά κλινική σεξολογία που δεν θα έδινε σημασία στο κοινωνικό πλαίσιο και τη διαλεκτική υλιστική ανάλυση θα παρήγαγε μόνο μισές αλήθειες.⁵⁰

Η μόνη σοβαρή κριτική του Γκερέν στο Ράιχ ήταν για τη σχετικά συντηρητική του θέση προς την ομοφυλοφιλία, και συγκεκριμένα για τη θέση του πως η ομοφυλοφιλία είναι μια διαταραχή που προκαλείται από περιορισμούς που επιβάλλονται πάνω στις «φυσιολογικές» ετερόφυλες σχέσεις. Εδώ ο Γκερέν προτίμησε τις πιά ελευθεριακές συνέπειες των ευρημάτων του Κίνσεϋ, αν και ο ίδιος ο Κίνσεϋ δεν ήταν απολογητής της ομοφυλοφιλίας και δέχτηκε τα βέλη του Γκερέν διότι δεν υπολόγισε αρκετά την κοινωνικό-ιστορική πλευρά του ερωτήματος. Όσον αφορά το μεταγενέστερο έργο του Ράιχ, ο Γκερέν σχολίασε σε μια συνέντευξη για το πρώτο τεύχος του Γαλλικού περιοδικού *Sexpol*:

J'ai admiré beaucoup le Reich marxiste se dégageant de l'emprise stalinienne et, tout en restant marxiste, développant ses idées et son action autour de Sexpol. Par contre, à partir de sa rupture complète avec toute notion marxiste, j'avoue que je me méfie, surtout parce que je n'ai pas les connaissances scientifiques nécessaires pour émettre un jugement sur la théorie de l'orgone.⁵¹

Γυναίκες και Πατριαρχία

Ο Γκερέν δέχθηκε κριτική διότι παραμέλησε το ερώτημα της καταπίεσης των γυναικών: Η πιά σοβαρή δυσκολία που αναδύεται από το συνδιασμό ριζοσπαστισμού και ομοφυλοφιλίας του Γκερέν, θίγεται ελάχιστα στα απομνημονεύματά του. Πρόκειται για το απλό ζήτημα του εάν η ανάδειξη της ανδρικής ομοφυλοφιλίας υποστηρίζει ή παρακωλύει το ευρύτερο ερώτημα της σεξουαλικής πολιτικής, δηλαδή την απελευθέρωση των γυναικών.⁵²

Αληθεύει σίγουρα ότι οι γυναίκες απουσιάζουν χαρακτηριστικά από το αυτοβιογραφικό έργο του Γκερέν και ότι οι αναπαραστάσεις του της εργατικής τάξης και του κόσμου της εργασίας τείνουν να είναι ανδροκεντρικές και να εστιάζουν στο σημείο της παραγωγής. Ούτε έχω ως τώρα βρεί στοιχεία στο αρχείο του Γκερέν για διασυνδέσεις με φεμινίστριες, εκτός από μια σύντομη του αλληλογραφία με την Αμερικανίδα τροτσκίστρια και φεμινίστρια ανθρωπολόγο Evelyn Reed.⁵³

Παρόλα αυτά, ως ιστορικός της Γαλλικής Επανάστασης ο Γκερέν αναβίωσε την *Société des femmes républicaines révolutionnaires* και ερμήνευσε την καταστροφή της από τους Ροβεσπιετικούς ως ξεκάθαρο δείκτη της αντίδρασης.⁵⁴ Ήταν επίσης, φυσικά, ένας μεγάλος εκλαϊκευτής του Φουριέ, για τον οποίον, όπως είναι πασίγνωστο, η πρόοδος κάθε κοινωνίας μπορεί να μετρηθεί με βάση το βαθμό χειραφέτησης των γυναικών της. Ήταν θαυμαστής του έργου της Σιμόν ντε Μποβουάρ *Το Δεύτερο Φύλο* (που εκδόθηκε το 1949 και δέχθηκε επιθέσεις τόσο από κομμουνιστές όσο και καθολικούς) και, όπως έγινε σαφές στο άρθρο του του 1969 πάνω στη σεξουαλική επανάσταση, ήταν ξεκάθαρα υπέρ της σεξουαλικής απελευθέρωσης των γυναικών:

⁴⁹ 'Homage à Wilhelm Reich', σελ.15.

⁵⁰ 'Wilhelm Reich aujourd'hui' στο *Essai sur la révolution sexuelle*, σελ.17-28, απόσπ. σελ.21. Πρόκειται για το κείμενο της εισαγωγής σε μια δημόσια συζήτηση που οργανώθηκε στις Βρυξέλλες από τη 'Liaison 20' στις 29 Νοεμβρίου 1968.

⁵¹ 'Daniel Guérin «à confesse»', συνέντευξη με τον Gérard Ponthieu στο *La revue Sexpol* αριθ.1 (20 Ιαν. 1975), σελ.10-14, απόσπ. σελ.14.

⁵² Peter Sedgwick, 'Out of hiding: the Comradships of Daniel Guérin' στο Robert Boyer, & Georges Steiner (επιμ.), *Salmagundi: A quarterly journal of the humanities and social sciences*, 58-9, ειδικό τεύχος για την ομοφυλοφιλία (Ιούνιος 1982), σελ.197-220, απόσπ. σελ.215.

⁵³ Οι δημοσιεύσεις του Reed (όλες στον εκδοτικό οίκο Pathfinder της Νέας Υόρκης) συμπεριλαμβάνουν τα: *Woman's Evolution from Matriarchal Clan to Patriarchal Family* (1992), *Problems of Women's Liberation: A Marxist Approach* (1972) και μια εισαγωγή στην έκδοση του 1972 του Καταγωγής της Οικογένειας του Έγκελς.

⁵⁴ *La lutte de classes sous la Première République*, 1793-1797 (Paris: Gallimard, 1968), τομ.1, σελ.271-8.

*La femme qui pendant des siècles, a été soumise à l'esclavage du patriarcat, condamnée à subir le mâle, à être l'objet passif de son désir et de son choix, privée par lui de la liberté sexuelle dont il s'arrogeait le monopole, est en train de s'affranchir des dernières entraves psychologiques qui dénaturaient et emprisonnaient sa sexualité. Elle sera (elle est déjà) tout aussi précoce dans sa vie sexuelle que l'homme, tout aussi polyandre que l'homme est polygyne, tout aussi capable que l'homme de s'intéresser à la beauté plastique du sexe opposé.*⁵⁵

Αρκετά από τα μεταγενέστερα γραπτά του Γκερέν πάνω στη σεξουαλικότητα και την ομοφυλοφιλία επίσης θέτουν τα αλληλένδετα ερωτήματα της ταυτότητας του φύλου και της πατριαρχίας. Το 1958, ο Γκερέν ισχυρίστηκε σε μια συζήτηση για την καταπίεση της ομοφυλοφιλίας στη Γαλλία ότι το ερώτημα έπρεπε να εξεταστεί ως τμήμα ενός μεγαλύτερου συνόλου ζητημάτων:

Επιμένω να ισχυρίζομαι πως ο ομοφυλόφυλος δεν μπορεί και δεν πρέπει να αντιμετωπίζεται ως ξεχωριστό πρόβλημα και ότι η απελευθέρωση των ομοφυλοφύλων δεν πρέπει να αντιμετωπιστεί ως εγωιστική απαίτηση μιας μειονότητας. Η ομοφυλοφιλία είναι απλώς μια συγκεκριμένη μορφή, μια παραλλαγή, της σεξουαλικότητας και πρέπει να εκτιμηθεί στο ευρύτερο δυνατό πλαίσιο. [...] Η προκατάληψη με την οποία ο τρόπος αυτός συμπεριφοράς στηλιτεύεται προκύπτει, σε μεγάλο μέρος, από την υποτίμηση της θηλυκότητας εκ μέρους της πατριαρχικής κοινωνίας, η οποία την θεωρεί «κατώτερη». Αν ειδωθεί με αυτόν τον τρόπο, ο αγώνας του ομοφυλόφουλου είναι ο αγώνας της γυναίκας.⁵⁶

Ετσι, συνέχιζε ο Γκερέν, δεν ήταν μόνο το άρθρο 331 του ποινικού κώδικα που έπρεπε να δεχθεί επίθεση, αλλά επίσης όλα τα άρθρα που σχετίζονταν με την πατριαρχία, την αρχή της «κεφαλής της οικογένειας», το διαζύγιο, την αντισύλληψη, την τεχνητή γονιμοποίηση, την έκτρωση, την πορνεία και ούτω καθεξής. Η γενεαλογία της υπάρχουσας νομικής κατάστασης ήταν ξεκάθαρη: Ο Ντε Γκώλ είχε δεικνύσει το Φλεβάρη του 1945 το νόμο Πετέν του 1942, ο οποίος με τη σειρά του έπρεπε να εξεταστεί στα πλαίσια του αντιδραστικού Code de la Famille (Οικογενειακός Κώδικας, Σ.Τ.Μ.) που εισήχθη με διάταγμα τον Ιούλιο του 1939, και ο οποίος επιτίθονταν σε κάθε σεξουαλική δραστηριότητα εκτός οικογένειας «όπου, σύμφωνα με το μονογαμικό μας πολιτισμό, πρέπει να εγκλείεται η σεξουαλική ζωή.»⁵⁷

Για τον Γκερέν, η μπουρζουάδικη κοινωνία ευθυνόταν για τη «σιχαμερή διάκριση των φύλων», διότι εξωθούσε στα άκρα τη διαφοροποίηση μεταξύ των φύλων: «Ήταν πολύ ευχαριστημένη να περιορίσει τη γυναίκα στο επίπεδο της κούκλας, της «bimbo», ενός σεξουαλικού αντικειμένου, ενός rip-up girl, ενώ ταυτόχρονα υπερτόνιζε τα αντίθετα χαρακτηριστικά στον άντρα: μάτσο, αλαζονικός, άξεστος και τυραννικός.»⁵⁸ «Η μπουρζουάδικη κοινωνία, χτισμένη πάνω στην οικογένεια, δεν πρόκειται να εγκαταλείψει τόσο εύκολα έναν από τους προμαχώνες της.»⁵⁹

Υπήρχαν λοιπόν ξεκάθαρες συνδέσεις μεταξύ της γυναικείας καταπίεσης και της

καταπίεσης των ομοφυλοφίλων στην πατριαρχική κοινωνία:

*Η πατριαρχική κοινωνία, στηριζόμενη στη διπλή ισχύ του άνδρα πάνω στη γυναίκα, και του πατέρα πάνω στο παιδί, προσδίδει τα πρωτεία στα χαρακτηριστικά και τους τρόπους συμπεριφοράς που σχετίζονται με την ανδροπρέπεια. Η ομοφυλοφιλία καταδιώκεται στο βαθμό που υποσκάπτει αυτό το κατασκεύασμα. Η περιφρόνηση την οποία συναντά η γυναίκα στις πατριαρχικές κοινωνίες δεν είναι άσχετη με την ντροπή που συνδέεται με την ομοφυλοφυλική πράξη. Χωρίς αμφιβολία, είναι η θηλυπρέπεια, η προδοσία του ανδρισμού, ο οποίος υποτίθεται ότι είναι ανώτερος, που δεν συγχωρείται σε εκείνον που «το γυρίζει».*⁶⁰

Ερωτώμενος σε μια συνέντευξη για το ομοφυλοφυλικό περιοδικό *Homme* 2000 γιατί πιστεύει ότι υπάρχει τόση εχθρότητα προς τους ομοφυλόφους άνδρες, απάντησε:

*Ζούμε σε μετά-πατριαρχικές κοινωνίες στις οποίες η ανδροπρέπεια έχει μεγαλύτερη αξία από τη θηλυκότητα. Θα μπορούσε κάποιος να πεί πως όσο πιο ετεροσεξουαλικός είναι ένας άνδρας, τόσο πιο πολύ περιφρονεί τις γυναίκες. Σε κάποιους άνδρες δεν συγχωρείται ποτέ το ότι προδίδουν τον ανδρισμό ποθώντας αγόρια. Πιστεύω ότι είναι ο πιο κεφαλαιώδης λόγος.*⁶¹

Ακολουθώντας ένα παρόμοιο επιχειρήμα στο *Eux et Lui*, κατέληγε: «η γυναίκα έγινε ο σύντροφός μου στην αντιξοότητα, ο σύμμαχός μου.»⁶²

⁵⁵ *Essai sur la révolution sexuelle*, σελ.79.

⁵⁶ 'La répression de l'homosexualité en France', σελ.1.

⁵⁷ 'La répression de l'homosexualité en France', σελ.1-2.

⁵⁸ *Homosexualité et Révolution*, σελ.16.

⁵⁹ *Homosexualité et Révolution*, σελ.8.

⁶⁰ 'Kinsey' στο *Homosexualité et Révolution*, σελ.33.

⁶¹ 'Entretiens avec Daniel Guérin', *Homme* 2000 αριθ.4, 3ο τρίμηνο 1979. Μια διορθωμένη απομαγνητοφώνηση του κειμένου της συνέντευξης μπορεί να βρεθεί στα Fonds Guérin, BDIC, F° Δ 721/15.

⁶² 'Eux et Lui', στο *Son Testament* (Paris: Encre, 1979), αναφορά στο *Homosexualité et Révolution*, σελ.33-34.

Ανδρογυνία και αμφισεξουαλικότητα

Η ιδέα μιας πρωταρχικής ανδρογυνίας, πρίν την πτώση, ενδιέφερε και συγκινούσε το Γκερέν:

Οι Αρχαίοι πίστευαν στο μύθο σύμφωνα με τον οποίο στην αρχή υπήρχε ένα αμφίφυλο ον το οποίο κόπηκε σε δυό μισά, το καθένα από τα οποία αντιστοιχούσε σε ένα από τα φύλα. Η εικόνα αυτή διατήρησε τη δύναμή της μέσα μου και σήμερα, στην ηλικία των 74, δεν έχω ακόμα συμβιβαστεί με την ιδέα ότι υπάρχουν δυο ξεχωριστά φύλα. Για μένα, είναι εντελώς ακατανόητο και μου φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα ενός είδους ακρωτηριασμού που εφαρμόστηκε σε εκείνο το πρωταρχικό ον.⁶³

Ο «ακρωτηριασμός» αυτός ήταν κάτι που αισθανόταν και στη συναισθηματική του ζωή. Στον πρόλογο που έγραψε το 1982 για το μυθιστόρημα του 1929, *La Vie selon la chair* [Ζωή σύμφωνα με τη σάρκα], ο Γκερέν μίλησε για τον κύριο θηλυκό χαρακτήρα, την Héleine, ως αντιπρόσωπο «της θηλυκής πλευράς του χαρακτήρα μου». Για την Héleine και τον ανταγωνιστή της Hubert- ανταγωνιστή στην αγάπη ενός άλλου άνδρα- έγραψε: «Ήμουν ταυτόχρονα Héleine και Hubert». Στο ενδοσκοπικό, αυτοκριτικό κείμενο *Eux et lui*, έγραψε- στο τρίτο πρόσωπο- για τις βαθιές αντιφάσεις που διέκρινε σε πολλές όψεις της προσωπικότητάς του:

Ο ερωτισμός του δεν ήταν λιγότερο αντιφατικός [...] Τον ενοχλούσαν τα κορίτσια επειδή δεν είχαν φαλλό και τα αγόρια επειδή δεν είχαν βυζιά. Μισούσε τα κορίτσια επειδή του έκλεβαν τα αγόρια και τα αγόρια επειδή του έκλεβαν τα κορίτσια. Ο διαχωρισμός των φύλων του προκαλούσε μια δυσφορία που αρκούσε να καταστρέψει τη χαρά της ζωής και να τον αποξενώσει από τον κόσμο. Προσπάθησε να πείσει τον εαυτό του πως αυτός ο διαχωρισμός δεν ήταν τόσο σαφής στη φύση όσο ήταν στον πολιτισμό, ότι η συνήθεια και ο συρμός τον

διόγκωναν, ότι η ανθρώπινη απελευθέρωση έτεινε να τον μειώσει, ότι ο άνδρας είναι μέσα στη γυναίκα και η γυναίκα μέσα στον άνδρα. Προσπάθησε ακόμα και να απολαύσει την αντίθεση και την ποιικιλία που είναι παράγωγά του και θα έπρεπε να τον παρηγορούν για το παράξενο αυτό σχίσμα. Αλλά, καθώς δεν είχε ακόμα έρθει ο καιρός για μια κάποια επανένωση των φύλων, τον κούραζε να ακούει τους ανθρώπους να μιλάνε συνέχεια για τον «άνθρωπο» όταν στην πραγματικότητα είχε μπροστά στα μάτια του δυο διαφορετικά είδη και η μελαγχολία του που δεν μπορούσε να διαλέξει ανάμεσα στους δυό πόλους ήταν ακατασίγαστη. Είχε ένα πόδι σε κάθε στρατόπεδο. Ονειρευόταν να είναι το κριάρι με την προβατίνα και η προβατίνα με το κριάρι. Καθώς ήταν και κριάρι και προβατίνα, δεν ήταν τίποτε από τα δύο.⁶⁴

Ο Γκερέν ήταν πεπεισμένος ότι οι ομοφυλοφιλόφοβοι ήταν σε πολλές περιπτώσεις καταπιεσμένοι ομοφυλόφιλοι: «Πολλοί ομοφυλοφιλόφοβοι που δεν είναι ανεκτικοί και εκφράζονται με βιαιότητα, δε είναι τίποτε άλλο από ομοφυλόφιλους που έχουν καταπιέσει οδυνηρά τις φυσικές τους τάσεις και ζηλεύουν κρυφά εκείνους που αποφάσισαν να αφήσουν τις επιθυμίες τους ελεύθερες.»⁶⁵ Επίσης μίλησε για την «καθολική αμφιφυλοφιλία»⁶⁶, ισχυριζόμενος πως η αμφιφυλοφιλία ήταν η φυσική ανθρώπινη κατάσταση:

Σίγουρα φαίνεται πως [...] οι ετεροφυλόφιλοι, προγραμματισμένοι από την κοινωνία, είναι αμφιφυλόφιλοι χωρίς να το καταλαβαίνουν, ή αμφιφυ-

λόφιλοι που λογοκρίνουν τον εαυτό τους, ή που, απλούστατα, επιτρέπουν να φάνει μόνο η ετεροφυλόφιλη πλευρά τους στον έρωτα.⁶⁷

Αλλού συμφώνησε ξεκάθαρα με την ερμηνεία της Ντε Μποβουάρ, δηλαδή πως «η ψυχολογική διαφοροποίηση των φύλων είναι σε μεγάλο μέρος τεχνητή και κοινωνικά προγραμματισμένη.»⁶⁸ Πίστευε πως υπήρχε μια «τάση προς την ενοποίηση, προς την συμφιλίωση των φύλων, μέσα από την ευαισθησία, τη δημιουργικότητα, την ευφύια. Πιστεύω πως η κοινωνία του μέλλοντος θα είναι μια αμφιφυλόφιλη κοινωνία.»⁶⁹ και κατόπιν: «Θα έρθει ο καιρός [...] όταν γυναίκες και άντρες δεν θα σχηματίζουν πλέον δυο διαφορετικά φύλα, όταν η αγάπη αμφότερων των φύλων θα αναγνωρίζεται ως η φυσικότερη μορφή αγάπης [...]»⁷⁰ Σε περισσότερες από μια περιπτώσεις, εξέφρασε την ικανοποίησή του για τις πρόσφατες πολιτιστικές τάσεις οι οποίες φαινόταν σε κάποιο βαθμό να αντιπροσωπεύουν μια αντιστροφή της διαδικασίας της διαφοροποίησης των φύλων και ήταν σίγουρα πολύ ευχαριστημένος που, όπως το έθετε, ήταν μερικές φορές δύσκολο να ξεχωρίσεις νεαρά αγόρια από κορίτσια στο δρόμο. Γνώριζε όμως πως τέτοιες τάσεις ήταν περιορισμένες: «Απέχουμε ακόμα πολύ από τη συμβίωση, κάτι που, φαίνεται, μόνο η Κοινωνική Επανάσταση, χάρη στην εξισωτική και συμφιλιωτική πλευρά της, θα μπορούσε να επιτύχει.»⁷¹

⁶³ 'Géographie passionnelle d'une époque', σελ.6. Δες επίσης *Homosexualité et Révolution*, σελ.16, σημ. 2.

⁶⁴ *Eux et lui* (Lille: GayKitschCamp, 2000), σελ.23-24.

⁶⁵ *Homosexualité et Révolution*, σελ.20.

⁶⁶ *Homosexualité et Révolution*, σελ.23.

⁶⁷ *Homosexualité et Révolution*, σελ.8.

⁶⁸ *Essai sur la révolution sexuelle*, σελ.61.

⁶⁹ 'Géographie passionnelle d'une époque', σελ.6.

⁷⁰ *Eux et lui* (2000), σελ.52.

⁷¹ *Homosexualité et Révolution*, σελ.16.

Η ομοφυλοφιλοφοβία ως ρατσισμός

Εκτός από το να διακρίνει παραλληλισμούς ανάμεσα στην κατάσταση των γυναικών και των ομοφυλοφίλων, ο Γκερέν υποστήριξε επίσης πως η ομοφυλοφιλοφοβία συγγενεύει με το ρατσισμό και ότι όσον αφορά τις καταστάσεις στις οποίες βρίσκονται οι ομοφυλόφιλοι στην καθημερινή τους ζωή, τα μαρτύριά τους θα μπορούσαν να συγκριθούν με αυτά των μαύρων ή των εβραίων:

Πρέπει να διαβάσει κανείς τη θαυμαστή ανάλυση που προσφέρει ο Φράντς Φάνον στο βιβλίο του *Black Skin, White Masks* (Μαύρο Δέρμα, Λευκές Μάσκες, Σ.τ.Μ.) πάνω στο διαρκή φόβο του μαύρου μπροστά στη φυλετική προκατάληψη του λευκού για να καταλάβει σε ποιο βαθμό η μοίρα των ομοφυλοφίλων μοιάζει με κείνη του έγχρωμου ανθρώπου. Ο συγγραφέας Richard Wright, ο οποίος είναι ξεκάθαρα ετεροφυλόφιλος, συναισθάνθηκε επίσης ότι η κατάσταση των μαύρων, των εβραίων και των «αδερφών» είναι συγκρίσιμη.⁷²

Οι ομοφυλοφιλικές περιπέτειες του Γκερέν στις αποικίες, στα τέλη της δεκαετίας του 1920, έπαιξαν αναμφισβήτητα το ρόλο του εδώ, παρόμοια με την περίπτωση του Ζενέ. Είναι ενδιαφέρον ότι ο Γκερέν επέλεξε να χρη-

σιμοποιήσει σε μια σύντομη συλλογή ομιλιών που δημοσιεύτηκε το 1968 μια επιστολή από ένα μέλος του ακροατηρίου των ομιλιών αυτών που απαντούσε στα σχόλια του Γκερέν για τις «ψυχολογικές μειονότητες»:

Η ελαφριά συνείδηση, η πνευματική βολή, η αντίφαση, η υποκρισία όλων των «αριστερών» και του ψευδο-ρατσισμού τους είναι καταδικαστέα. Διότι, αν ο ρατσισμός είναι η περιφρόνηση για μια κοινότητα διαφορετική από εμάς, τότε η περιφρόνηση για μια ανθρώπινη κατηγορία εξαιτίας μιας ιδιαιτερότητάς της, ο ρατσισμός με την συνολική του έννοια δεν κατευθύνεται απαραίτητως ή αποκλειστικά ενάντια σε ανθρώπους με άλλο χρώμα δέρματος. Πρέπει να υψώσουμε τη φωνή μας ενάντια στους ανθρώπους εκείνους που πιστεύουν πως είναι «γενναιόδωροι», που εναντιώνονται στο ρατσισμό των άλλων, που επιμένουν πως εκείνοι δεν καταφρονούν τους μαύρους, αλλά που ποτέ δεν κουράζονται να γράφουν για την περιφρόνησή τους προς τους αλκοολικούς, τις πόρνες, τους ομοφυλόφιλους, κλπ., οι οποίοι κατά συνέπεια έχουν για εκείνους τους «αντι-ρατσιστές» το ρόλο του υποκατάστατου εβραίου, ή του ανταλλακτικού αράπη.⁷³

⁷² 'Sur le racisme anti-homosexuel', σελ.50.

⁷³ 'Lettre d'un auditeur', στο Daniel Guérin, *Cuba-Paris* (Chez l'auteur: 13 rue des Marronniers, Paris 16e, Mai 1968), σελ.29-30, απόσπ. σελ.29.

Για μια ολική επανάσταση

Το 1969 ο Γκερέν έδωσε συνέντευξη στο François Bott της εφημερίδας *Le Monde*. Τα έργα του Γκερέν *Essai sur la révolution sexuelle après Reich et Kinsey* (Δοκίμιο πάνω στη σεξουαλική επανάσταση κατά το Ράιχ και τον Κίνσεϋ, Σ.τ.Μ.) και *Pour un marxisme libertaire* (Για ένα ελευθεριακό μαρξισμό, Σ.τ.Μ.) είχαν μόλις εμφανιστεί.⁷⁴ Όταν ερωτήθηκε αν αυτή η σύμπτωση ήταν τυχαία, απάντησε emphaticά «όχι»:

Τα ζητήματα που εξετάστηκαν συνθέτουν ένα σύνολο. Η ελευθεριακή κριτική του μπουρζουάδικου καθεστώτος δεν είναι δυνατή χωρίς κριτική των μπουρζουάδικων ηθών. Η επανάσταση δεν μπορεί να είναι απλώς πολιτική. Πρέπει να είναι, ταυτόχρονα, και πολιτιστική και σεξουαλική, μεταμορφώνοντας έτσι κάθε όψη της ζωής και της κοινωνίας. [...] Είμαι ενάντια σε κάθε κοινωνία, ακόμα και μια σοσιαλιστική, που διατηρεί σεξουαλικά ταμπού. Η εξέγερση της άνοιξης του '68 απέρριψε όλες τις όψεις της υποταγής. Αν η γενιά του Μάη ανακάλυψε το Ράιχ, αυτό συνέβη διότι εκείνος εκστράτευσε ταυτόχρονα για την κοινωνική και σεξουαλική επανάσταση.⁷⁵

Δεδομένης της πίστης του Γκερέν ότι οι στάσεις απέναντι στην ομοφυλοφιλία είναι εγγενώς συνδεδεμένες με το ρόλο της αυταρχικής οικογένειας και τους πατριαρχικούς ρόλους των δύο φύλων, ήταν πεπεισμένος ότι δεν ήταν ρεαλιστικό το να προσδοκεί κανείς ότι θα μπορέσει να ξεριζώσει την ομοφυλοφιλοφοβία χωρίς να επιτεθεί στα υπόλοιπα:

Για μένα, η ομοφυλοφιλοφοβική προκατάληψη, σε όλη τη φρίκη της, δεν μπορεί να αντιμετωπιστεί μόνο με μέσα τα οποία θα αποκαλούσα «ρεφορμιστικά», με την πειθώ, με την παραχώρηση στους ετεροφυλόφιλους εχθρούς μας. Θα γίνει δυνατό να ξεριζωθεί τελειωτικά, όπως και η φυλετική προκατάληψη, μόνο μέσω μιας αντιαυταρχικής κοινωνικής επανάστασης. Πράγματι, και παρά τη φιλελεύθερη μάσκα της, η μπουρζουαζία έχει μεγάλη ανάγκη τις οικιακές αξίες της οικογένειας, του ακρογωνιαίου λίθου της κοινωνικής τάξης, για να διαιωνίσει την κυριαρχία της. Δεν μπορεί να στερήσει τον εαυτό της από τη βοήθεια που της προσφέρει η οικογένεια μέσω αφ' ενός της δόξας του γάμου και της λατρείας της τεκνογονίας και από την άλλη μέσω της υποστήριξης των εκκλησιών, αποφασισμένων εχθρών του ελεύθερου έρωτα

⁷⁴ *Essai sur la révolution sexuelle après Reich et Kinsey* (Paris: Belfond, 1969), *Pour un marxisme libertaire* (Paris: Laffont, 1969). Στα μεταγενέστερα χρόνια ο Γκερέν θα μιλούσε για «ελευθεριακό κομμουνισμό» παρά για «ελευθεριακό μαρξισμό», ούτως ώστε να μην προσβάλλει τους νέους του αναρχικούς φίλους, αλλά μάλλον επρόκειτο περισσότερο για αλλαγή ταμπέλας. Παρέμεινε πιστός στον ιστορικό υλισμό και την ταξική ανάλυση ως το τέλος της ζωής του.

⁷⁵ *Le Monde*, 15 Νοεμ. 1969.

και της ομοφυλοφιλίας. [...] Η μπουρζουαζία στο σύνολό της δεν θα άρει ποτέ την απαγόρευση που έχει επιβάλλει στις παρεκκλίνουσες σεξουαλικότητες. Ολόκληρο το οικοδόμημα πρέπει να κατεδαφιστεί για να επιτευχθεί η ολοκληρωτική απελευθέρωση του ανθρώπου, και ειδικότερα του ομοφυλοφιλού.⁷⁶

Ωστόσο, ο Γκερέν δεν απέρριπτε τελείως τις μερικές νίκες. Σε μια συνέντευξη του 1969, είπε:

Ακόμα και τώρα, στις καπιταλιστικές κοινωνίες, οι έστω μερικές νίκες πάνω στο σκοταδισμό δεν θα έπρεπε να υποτιμούνται, μάλλον το αντίθετο. Δε βλέπω διαφορά ανάμεσα στις αυξήσεις των μισθών, τις βελτιώσεις των συνθηκών κράτησης και των κοινωνικών δικαιωμάτων (π.χ. την χειραφέτηση των γυναικών) και τον αγώνα για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων, ένας αγώνας που πρέπει να διεξαχθεί άμεσα.⁷⁷

Η αποδοχή αυτή των μερικών μεταρρυθμίσεων, σε πνεύμα παρόμοιο με την απόφαση της CGT της Αμιέν για «διπλό καθήκον», κινήθηκε από τα προσωπικά του βάσανα και τη γνώση του των βασάνων των υπολοίπων, ειδικά στα χωριά και στις μικρές πόλεις της *'France profonde'*:

Σκέφτομαι όλους αυτούς που φυλακίζονται ως «κοινοί εγκληματίες» διότι προσπάθησαν να ικανοποιήσουν τη σεξουαλικότητά τους με μια πράξη που ήταν έκφραση του πραγματικού τους εαυτού. Σκέφτομαι επίσης όλους αυτούς τους ομοφυλόφιλους που συναντούν μεγάλες δυσκολίες να δεχθούν τον εαυτό τους, την κοινωνική κατακραυγή την οποία υφίστανται, και τη σκέψη της αυτοκτονίας που τους στοιχειώνει. Έχω δεχθεί κάποια συνταρακτικά γράμματα από τέτοιους ανθρώπους. Το πιο επείγον πράγμα είναι, αφού δεν πρόκειται να μεταμορφώσουμε τον κόσμο αύριο, είναι να βοηθήσουμε αυτούς τους δύστυχους ανθρώπους να επανακτήσουν την όρεξη για ζωή.⁷⁸

⁷⁶ *Homosexualité et Révolution*, σελ.15-16.

⁷⁷ Interview with Pierre Hahn, Plexus, αριθ. 26 (Ιούλιος 1969), σελ.123-4, απόσπ. σελ.123. Αποσπάσματα επίσης στο *Homosexualité et Révolution*, σελ.56-59.

⁷⁸ Plexus, αριθ.26 (Ιούλιος 1969), σελ.123-4.

Στο Γκερέν δεν άρεσαν ποτέ εκείνοι που ονόμαζε «θηλυπρεπείς» ομοφυλόφιλοι άνδρες, και είχε ένα «απόλυτο, σωματικό πρόμο» για τον τραβεστισμό.⁷⁹ Στο βιβλίο του Δοκίμιο πάνω στη σεξουαλική επανάσταση, ισχυρίστηκε πως "Les «tantes-filles» [...] ne se font pas «femmes» comme dit sartre, elles se font plus exactement, telles qu'elles se représentent les femmes, c'est-à-dire «rourées et putains»⁸⁰ Στη δεκαετία του 1920, οι περισσότεροι από τους παρτενέρ του ήταν ετεροφυλόφιλοι, ή τουλάχιστον έτσι έβλεπαν τον εαυτό τους και απέρριπταν την ετικέτα του ομοφυλόφιλου. Για τους λόγους αυτούς, ενώ ο Martel κρίνει πως σε ένα βαθμό ο Γκερέν ήταν «ο παππούς του Γαλλικού ομοφυλοφιλικού κινήματος», εντούτοις ο ίδιος δεν είχε ποτέ συγχρωτισθεί με άλλους δηλωμένους ομοφυλόφιλους, εκτός από τη συνεργασία του με την Arcadie από το 1954 και μετά, καθώς και την επιθεώρηση με το ίδιο όνομα της οποίας ήταν συνεργάτης από το 1956.⁸¹ Αν και έχαιρε, όπως το έθεσε «μεγάλης εκτίμησης» μέσα στην Arcadie, έβρισκε την οργάνωση ατάραχη, μικροαστική και αντιδραστική, κυρίως διότι ο ιδρυτής της André Baudry διατηρούσε στενές σχέσεις με την αστυνομία και τον κλήρο, και ήταν αποφασισμένος να μην «πολιτικοποιήσει» την καμπάνια για την ανοχή της «ομοφιλίας».⁸² Ο Γκερέν αποχώρησε τελικά το 1968.

Όταν το FHAR (Front Homosexuel d'Action Révolutionnaire- Ομοφυλόφιλο Μέτωπο για την επαναστατική δράση, Σ.τ.Μ.) εμφανίστηκε το 1971, ο Γκερέν ήταν ενθουσιώδης, βλέποντας τη νέα ομάδα ως μια επαναστατική ομοφυλοφιλική οργάνωση, η

⁷⁹ 'Daniel Guérin «à confesse»', σελ.14.

⁸⁰ *Essai sur la révolution sexuelle*, σελ.65, σημ. 1.

⁸¹ Frédéric Martel, *Le rose et le noir. Les homosexuels en France depuis 1968* (Paris: Seuil, 2000), pp.46. Η Arcadie είχε περίπου 10,000 μέλη μέχρι το τέλος της δεκαετίας του 1960. Δες Martel, σελ.98-117.

⁸² 'Le mouvement ouvrier et l'homosexualité'.

Το κίνημα απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων: μια κριτική

οποία θα συνένωνε τις επαναστατικές πολιτικές με την έγνοια για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων, κάτι δηλαδή που πάντοτε επιθυμούσε να δει. Απογοητεύτηκε ωστόσο πολύ γρήγορα, και τη βρήκε ακόμα χειρότερη από την Arcadie: «Κάποιοι εντελώς άσχετοι και συχνά πολύ ηλίθιοι άνθρωποι- εκτός, φυσικά, από λίγους ευφυείς νεαρούς όπως ο Guy Maes και ο Guy Hocquenghem.»⁸³ Ο Γκερέν τρόμαξε ιδιαίτερα όταν, στην κηδεία του Pierre Overney (ενός στρατευμένου μαοϊκού που σκοτώθηκε από φύλακες της Renault-Billancourt), κάποια από τα πιο προκλητικά μέλη της FHAR κατέβασαν τα παντελόνια και έδειξαν τον κώλο τους.⁸⁴

Αν και μάλλον αληθεύει ότι και ο ίδιος ανέβηκε σε ένα τραπέζι και γδύθηκε μαζί με την Françoise d'Euabonne μπροστά σε μια γενική συνέλευση της FHAR (για να τονίσει ένα επιχείρημά του για την απελευθέρωση του σώματος)⁸⁵, ο Γκερέν δεν πίστευε υπό άλλες περιστάσεις στην πρόκληση. Εξηγώντας κάποτε στους συναδέλφους του της Arcadia τις προθέσεις του όταν δημοσίευε το *Un Jeune Homme Excentrique* ισχυρίστηκε πως ήθελε να παρουσιάσει την ομοφυλοφιλία με όσο το δυνατόν φυσικότερο τρόπο, ως μέρος της ζωής ενός «φυσιολογικού», υγιούς προσώπου, «αποφεύγοντας προσε-

κτικά την πόζα που αγαπά κάποιος όπως ο Ζαν Ζενέ, για παράδειγμα, δηλαδή την πόζα του «απόκληρου», του «καταραμένου». Να παρουσιάζεις τον εαυτό σου ως κάτι εξαιρετικό σημαίνει κατά τη γνώμη μου να απομονώνεσαι από τους κοινούς θνητούς, και δίνει στην ετεροφυλοφιλική πλειοψηφία λαβές για να μας επιτεθεί.»⁸⁶ Αλλού πάλι σχολίασε πως ενώ οι ομοφυλόφιλοι πρέπει να έχουν τη δική τους συγκεκριμένη οργάνωση, πρέπει επίσης να ενσωματωθούν σε ένα ευρύτερο κίνημα αλλαγής, όπως ακριβώς τα τμήματα των μαύρων μέσα στο συνδικαλιστικό κίνημα: «εκείνοι που είναι ευχαριστημένοι με το γκέτο κάνουν μεγάλο λάθος.»⁸⁷

Μέχρι το 1980, ο απολογισμός του Γκερέν για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων ήταν αρκετά αρνητικός:

Η πρόσφατη χειραφέτηση, η εμπορευματοποίηση της ομοφυλοφιλίας, το επιφανειακό κυνήγι ευχαρίστησης για την ευχαρίστηση, έχουν δημιουργήσει μια ολόκληρη γενιά «ομοφυλόφιλων» νεαρών, οι οποίοι είναι βαθύτατα απολίτικοι, μανιακοί με τα γκάτζετ, επιπόλαιοι, χωρίς χαρακτήρα, ανίκανοι να κάνουν οποιαδήποτε σοβαρή σκέψη, χωρίς κουλτούρα, ικανοί για τίποτα άλλο από το να κάνουν «πιάτσα», διεφθαρμένοι από τον εξειδικευμένο τύπο, τα ολόενα αυξανόμενα γκέι μπαρ και λοιπά, και από τις λιμπιντικές μικρές αγγελίες, με

*μια λέξη εκατομμύρια μίλια μακριά από κάθε έννοια ταξικής πάλης.*⁸⁸

Ο Γκερέν υποστήριξε πως η γκετοποίηση του κινήματος εναντιωνόταν στο «σπάσιμο των κοινωνικών αποκλεισμών» και την «καθολική αμφιφυλοφιλία»⁸⁹, καθώς και ότι οι «δημόσιες υπερβολές του και οι κάποιες φορές άσκοπες προκλήσεις του»⁹⁰ είχαν παράγει «αμυντικές αντιδράσεις και αποστροφή» ανάμεσα στους ετεροφυλόφιλους νεαρούς οι οποίοι διαφορετικά θα ήταν ίσως πιο ανοιχτοί στις σεξουαλικές τους προτιμήσεις.⁹¹

Όπως σχολιάσαμε ήδη, παρά την επαναλαμβανόμενη του εκτίμηση πως «χάρη στον Μάη του '68, η ομοφυλοφιλία κέρδισε τελικά σε αποδοχή»⁹² και παρά το γεγονός ότι, στη θεωρία τουλάχιστον, η FHAR και η GLPHQ (Groupe de Libération Homosexuelle Politique et Quotidien – Ομάδα για την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων στην πολιτική και την καθημερινότητα, Σ.τ.Μ.) σφράγισαν την επαναπροσέγγιση της επανάστασης και της ομοφυλοφιλίας, ο Γκερέν βρήκε μια οργάνωση που να ανταποκρίνεται στις απαιτήσεις του σχετικά με τη διαλεκτική της ομοφυλόφιλης και της σεξουαλικής επανάστασης με την κοινωνική επανάσταση μόνο με τη δημιουργία της UTCL το 1978. Όταν τον

κάλεσαν να γράψει μια τακτική στήλη για το Gai Pied Hebdo στις αρχές της δεκαετίας του 1980, ο Γκερέν ένοιωσε ως καθήκον του να συμβουλευτεί την UTCL προτού το αποφασίσει: «Ολοκληρωτική και ανεπιφύλακτη έγκριση», ήταν η απάντηση της Ένωσης.⁹³ Η ίδια η UTCL εξέδωσε μια μπροσουρά Le Droit à la caresse (Δικαίωμα στο χάδι, Σ.τ.Μ.), που είχε γραφτεί από έναν gay ακτιβιστή:⁹⁴

*Δεν μπορεί να υπάρξει απελευθέρωση της ομοφυλοφιλίας που να μη στηρίζεται στη βάση νέων κοινωνικών σχέσεων, με άλλα λόγια δηλαδή σε μια νέα κοινωνία, και αυτός ακριβώς είναι ο λόγος που συμμαχούμε με το εργατικό κίνημα στον αγώνα του, διότι το εργατικό κίνημα είναι η μόνη δύναμη που είναι ικανή να επιφέρει την απαραίτητη κοινωνική αλλαγή. Αν είναι να μη γίνει λοιπόν ο σοσιαλισμός καρικατούρα του εαυτού του, εμείς, ως ομοφυλόφιλοι, έχουμε να παίξουμε το ρόλο μας στην ταξική πάλη.*⁹⁵

Στο Ομοφυλοφιλία και Επανάσταση, ο Γκερέν συνόψισε τη στρατηγική του που συνέκρινε τις άμεσες μεταρρυθμίσεις υπέρ των πολιτικών δικαιωμάτων των ομοφυλοφίλων, των γυναικών και των εθνοτικών μειονοτήτων με τους ευρύτερους και μακροπρόθεσμους στόχους του επαναστατικού σοσιαλισμού:

Σε κάθε περίπτωση, οποιοδήποτε κέρδος ενά-

⁸³ Αλλού, ωστόσο, ο Γκερέν είχε λιγότερα κομπλιμέντα για τον Hocquenghem. Όταν ρωτήθηκε για το *L'Etincelle* το 1977 τι πίστευε για άλλους "écrivains de l'homosexualité", «συγγραφείς της ομοφυλοφιλίας», απάντησε: «Ο Hocquenghem γράφει σε ακατανόητα αλαμπουρνέζικα, ο Bory το παρακάνει, είναι ο κλόουν της ομοφυλοφιλίας και, ακόμα περισσότερο, αρχίζει να μετατρέπεται σε αντιδραστικό, πήγε σε δείπνο με τον Giscard (μάλλον εννοεί τον Ζισκάρ ντ' Εστέν, Σ.τ.Μ.). Όσο για τον Peyrefitte, είναι απεχθής και καταφρονητός.» Για τον Hocquenghem, τον Bory και τον Peyrefitte, δες Marcel, *Le Rose et le Noir*. Για τον Hocquenghem, δες επίσης Bill Marshall, *Guy Hocquenghem. Theorising the Gay Nation* (London: Pluto, 1996). Δεν έχω ακόμα καταφέρει να εντοπίσω ποιος ήταν ο Maes.

⁸⁴ Along with a few copies of the FHAR's paper, *L'Antinorm*, Guérin's archives also contain a 2pp. TS document, 'Pour la constitution et l'organisation d'une tendance «politique» au sein du FHAR' (For the constitution and organization of a 'political' tendency within the FHAR), but I have found no further evidence of Guérin's having been involved in any attempt to reform the FHAR. He seems to have had closer links with David Thorstad, leader of the Gay Activist Movement, the left-wing tendency within the American gay lib movement. Fonds Guérin, BDIC, F° Δ 721/15.

⁸⁵ See Martel, *Le rose et le noir*, pp.45-6.

⁸⁶ 'Commentaires très libres sur les Mémoires d'un jeune homme excentrique', 17 February 1965 (unpublished bound TS held in Bibliothèque Nationale).

⁸⁷ 'Le mouvement ouvrier et l'homosexualité'

⁸⁸ *Homosexualité et Révolution*, p.17.

⁸⁹ *Homosexualité et Révolution*, p.23.

⁹⁰ *Homosexualité et Révolution*, p.23.

⁹¹ *Paris Gay 1925*, p.54

⁹² *Homosexualité et Révolution*, p.23.

⁹³ 'Libertaires et gais', *Gai Pied Hebdo* no.52 (15-21 January 1983), p.15.

⁹⁴ Union des Travailleurs Communistes Libertaires, *Le Droit à la caresse: Les homosexualités et le combat homosexuel* (Paris: Editions «L», n.d.; Supplement to *Tout le Pouvoir aux Travailleurs* no.27 and to Lutter), 32pp. I am grateful to comrades of the Centre International de Recherches sur l'Anarchisme in Marseille for unearthing a copy of this for me. The title of the pamphlet is evidently a pun on Paul Lafargue's *The Right to be Lazy*, which translates into French as *Le Droit à la paresse*. It includes a useful summary of the history of the homosexual liberation movement and its connections with the left and the trade union movement

⁹⁵ *Le Droit à la caresse*, also quoted in 'Libertaires et gais'.

ντια στην ομοφυλοφιλοφοβία και αν έχουν τα θύματά της, δεν μπορούν παρά να είναι περιορισμένο και εύθραυστο. Από την άλλη, η συντριβή της ταξικής τυραννίας θα άνοιγε το δρόμο προς την ολική απελευθέρωση κάθε ανθρώπινου πλάσματος, συμπεριλαμβανομένων και των ομοφυλοφίλων.

Ο σκοπός λοιπόν είναι να εξασφαλίσουμε πως υπάρχει όσο το δυνατόν μεγαλύτερη σύγκλιση ανάμεσα στην ομοφυλοφιλία και την επανάσταση. Ο προλετάριος επαναστάτης πρέπει να καταλάβει ή να πειστεί ότι ακόμα και αν δεν βλέπει τον εαυτό του να αναμειγνύεται άμεσα με την απελευθέρωση των ομοφυλοφίλων, αυτή τον αφορά εξίσου πολύ όσο για παράδειγμα η απελευθέρωση των γυναικών ή των έγχρωμων [sic] ανθρώπων. Όσο για τον ομοφυλόφιλο, πρέπει να αντιληφθεί πως η απελευθέρωσή του θα είναι ολική και τελειωτική μόνον όταν επιτευχθεί μέσα στα πλαίσια της κοινωνικής επανάστασης, με άλλα λόγια, μόνον όταν το ανθρώπινο είδος επιτύχει όχι μόνο να φιλελευθεροποιήσει τις στάσεις, αλλά ακόμη περισσότερο, να μεταμορφώσει την καθημερινή ζωή.⁹⁶

Αν και αποδέχτηκε σε κάποια άλλη περίπτωση πως ο «ουσιαστικός αγώνας» ήταν εκείνος εναντίον του καπιταλισμού για την απελευθέρωση του καταπιεσμένου προλεταριάτου, ωστόσο επέμενε πως αυτό δε σημαίνει μόνο τον αγώνα για την «οικονομική» απελευθέρωση, αλλά επίσης τον αγώνα για τη σεξουαλική απελευθέρωση. «Δεν πρέπει να περιμένουμε την επανάσταση, δεν πρέπει να περιμένουμε ώσπου να αναλάβει το προλεταριάτο την εξουσία και να συμπεράνουμε πως αυτό θα επιφέρει αυτομάτως τη σεξουαλική επανάσταση.» Ήταν ακριβώς το ίδιο, υποστήριζε ο Γκερέν, με τη θρησκεία: «Όχι! Πρέπει να αντιπαλέψουμε τον σκοταδιστικό φανατισμό τώρα.»⁹⁷ Όλοι αυτοί οι αγώνες ήταν «παράλληλοι» αγώνες μέσα στην καθολική κοινωνική επανάσταση.

Συμπέρασμα

Ο Γκερέν σχολίασε κάποτε: «η κινητήρια δύναμη της ζωής μου ήταν η αγάπη».⁹⁸ Ίσως αυτό να παρέχει την ενωτική αρχή που υπογραμμίζει όλο το έργο του Γκερέν. Όπως έγραψε το 1959 στον πρόλογο ενός δοκιμίου για τη λογοκρισία των ομοφυλοφίλων συγγραφέων:

Το πρόβλημα στην πραγματικότητα δεν είναι η ομοφυλοφιλία. Είναι, πάνω απ' όλα, το πρόβλημα της σεξουαλικής απελευθέρωσης, ή μάλλον, ακόμα πιο γενικά και από αυτό, το πρόβλημα της ελευθερίας. Ο ερωτισμός είναι ένα από τα εργαλεία της ελευθερίας. Μέσα του βρίσκεται, για να χρησιμοποιήσω τα λόγια της Σιμόν ντε Μποβουάρ, μια αρχή που είναι εχθρική προς την κοινωνία, ή, ακριβέστερα, εχθρική προς την κοινωνία στην οποία ο άνθρωπος καταπιέζει τον άλλον άνθρωπο, εχθρική προς την αυταρχική κοινωνία. Στην Κάρμεν, το τραγούδι πάει έτσι: Η αγάπη είναι παιδί τσιγγάνων/ Ποτέ μα ποτέ δεν υπάκουσε νόμους.⁹⁹

Υπάρχουν ωστόσο ξεκάθαρα κάποιες πλευρές των σεξουαλικών στάσεων του Γκερέν που δεν είναι χωρίς προβλήματα, και ειδικά η τάση του να αντικειμενοποιεί τους ερωτικούς του συντρόφους και να εξιδανικεύει τη νεολαία της εργατικής τάξης. Όπως το έθεσε πολύ εύγλωττα ο Sedgwick:

Οι επιθυμίες του Γκερέν πάντοτε πλασιώνονταν με όρους ενός σώματος παρά μιας σωματοποίησης: οι εραστές περνούν ως διάδοχοι-ενσαρκώσεις ενός ενεργού, μαχόμενου προλεταριάτου, μια μάζα ιδιωτικοτήτων που αθροίζονταν μέσω της αφθονίας τους και της ομοιότητάς τους σε ένα συλλογικό δημόσιο υποκείμενο. Είναι ο μύθος της αρρενωπότητας της εργατικής τάξης που ζεύει το συνδικαλισμό του Γκερέν, με τη σεξουαλική του φύση, σε μια εξιδανίκευση που απηχεί τη λιγότερο ερωτική (αλλά εξίσου αιθέρια) μυθολογία του προλεταριάτου ως υποκειμένου που σηματοδοτήθηκε από έναν Sorel ή έναν Lukàcs.¹⁰⁰

⁹⁶ *Homosexualité et Révolution*, p.25.

⁹⁷ 'De la répression sexuelle à la Révolution', from *le Point*, Brussels, December 1968, in *Homosexualité et Révolution*, p.34.

⁹⁸ 'Géographie passionnelle', p.6.

⁹⁹ *Shakespeare et Gide en correctionnelle? Essais* (Paris: Editions du Scorpion, 1959), p.9.

¹⁰⁰ Peter Sedgwick, 'Out Of Hiding: The Comradeships of Daniel Guérin' in *Salmagundi*, vol.58, part 9 (1982), pp.197-220, quote p.210.

Ο Γκερέν επίσης έτεινε (ειδικά μέσω του μαζοχισμού του, του φετιχισμού του και της προσκόλλησής του σε κάπως στερεοτυπικές, αναγωγιστικές αναπαραστάσεις της φυσικής ομορφιάς) να αναπαράγει σχέσεις εκμετάλλευσης παρόμοιες με εκείνες που έχουν μπει στο στόχαστρο του φεμινισμού.

Σε κάποιο βαθμό, ο Γκερέν είχε συνείδηση αυτών των αντιφάσεων- αντιφάσεις, όπως είπε ο Sedgwick, «ανάμεσα στις εξισωτικές και χειραφετητικές αξίες που χαρτογραφεί η αριστερά για την αλλαγή της κοινωνίας και τις μεταφυσικές της ταπείνωσης, της κυριαρχίας ή της αντικειμενοποίησης που δείχνουν να χαρακτηρίζουν τις σεξουαλικές σχέσεις μιας κάποιας έντασης»¹⁰¹ - και στο *Eux et Lui*, ειδικότερα, υποβλήθηκε ο ίδιος σε μια δημόσια και οδυνηρά ειλικρινή αυτοκριτική.

Ο Sedgwick υποστηρίζει, δίκαια, πως η σύνδεση που πραγματοποίησε ο Γκερέν μεταξύ των ομοφυλοφιλικών του τάσεων και του προλεταριάτου ως κοινωνικής πρωτοπορίας «δεν εγκαθιδρύει το ριζοσπαστισμό της σεξουαλικής επιλογής του Γκερέν μέσα στα πλαίσια της ίδιας της σεξουαλικής πολιτικής.»¹⁰² Συνεχίζει, δε, ισχυριζόμενος ότι η μοντέρνα μας συνείδηση των σεξουαλικών πολιτικών δεν πήγαζε ποτέ ιστορικά από μαρξιστές και αναρχικούς που ήταν αποκλειστικά προσανατολισμένοι προς τον ταξικό αγώνα, αλλά μάλλον «από ελευθεριακές φεμινίστριες, ή από ουτοπικούς όπως ο Φουριέ και ο Όουεν οι οποίοι απέρριψαν την ταξική πάλη στη βιομηχανία, ή και από το γυναικείο κίνημα το οποίο από το δέκατο ένατο αιώνα ως τα σήμερα σπάνια ήταν ευχαριστημένο με τον ορισμό των ριζοσπαστικών προτεραιοτήτων που προσέφεραν ακόμα και οι πιο επαναστατημένοι αρσενικοί.»¹⁰³ Πέρα από το γεγονός ότι αυτός ο ισχυρισμός είναι τουλάχιστον εν μέρει αμφίβολος, ο Sedgwick δείχνει να αγνοεί τα γραπτά του Γκερέν για τη σεξουαλικότητα, πέρα από τα αυτοβιογραφικά του γραπτά. Διότι, αν και ο Γκερέν ήταν προσκολλημένος στο ορθόδοξο μαρξιστικό επιχείρημα, όπως το κήρυξε ο Ένγκελς, σύμφωνα με το οποίο η πατριαρχική οικογένεια, η ιδιωτική περιουσία και το κράτος ήταν ομόρριζα και ιστορικά καθορισμένα, ήταν, ωστόσο, στον ουτοπικό Φουριέ, τους ατομιστές αναρχικούς Στίρνερ και Armand, στη ραιχική ψυχανάλυση και στο φιλελεύθερο σεξολόγο Kinsey που βρήκε ο Γκερέν τις ιδέες που χρειαζόταν για να παράγει μια κριτική της ομοφυλοφιλοφοβίας του εργατικού κινήματος και να την συνδέσει με μια σοσιαλιστική κριτική της μπουρζουάδικης πατριαρχίας. Ο Sedgwick κατέληξε στην ανάλυσή του των αντιφάσεων του Γκερέν ως εξής:

Στα πιο προσωπικά, εμπειρικά γραπτά του, ο Γκερέν διορθώνει χωρίς να το θέλει ολόκληρο το θεωρητικό προσανατολισμό του δημόσιου σοσιαλισμού του: η ταλάντευσή του ανάμεσα σε μια αρσενική δημόσια σφαίρα της παραγωγής και σε ένα μισό-θηλυκό κόσμο της καρδιάς είναι η τιμωρία της διπλής ζωής που του επιβάλλει η κοινωνική απαγόρευση.¹⁰⁴

Αυτό αναμφίβολα αληθεύει για την πρώιμη περίοδο της ζωής του Γκερέν. Αυτό που σίγουρα όμως χαρακτηρίζει τον ακτιβισμό του Γκερέν και τα μη-αυτοβιογραφικά του κείμενα από το 1950 και μετά, και ιδιαίτερα μετά την εθελούσια δημόσια αποκάλυψη της ομοφυλοφιλίας του το 1965, είναι η απομάκρυνσή του από το μαρξισμό-λενινισμό και η προσέγγιση του αναρχισμού, η απομάκρυνση από το σημείο της παραγωγής και η προσέγγιση ενός γκρεμίσματος των ορίων ανάμεσα στο «δημόσιο» και το «ιδιωτικό», προς μια αυξανόμενη αφοσίωση στη σεξουαλική και ειδικότερα την ομοφυλοφιλική απελευθέρωση, και μια προσπάθεια τόσο σε θεωρητικό όσο και σε πρακτικό, οργανωτικό επίπεδο, να συνενώσει αυτές τις πλευρές της ολικής κοινωνικής επανάστασης.

Το ζήτημα της ομοφυλοφιλίας απέκτησε ακόμα μεγαλύτερη σημασία στη ζωή του Γκερέν και σε μια συνέντευξη που έδωσε στην ηλικία των 75 χρόνων, έκανε τις ακόλουθες παρατηρήσεις πάνω σε μια συλλογή δοκιμίων την οποία εμφανώς θεωρούσε την τελευταία του, με τίτλο *Son testament* (Η Διαθήκη του, Σ.τ.Μ.):

*Μπορεί να μη ζήσω πολλά χρόνια ακόμη, και ως προφύλαξη προσπάθησα ιδιαίτερα να κάνω γνωστό ότι θα ήθελα η τελευταία μου έκδοση, οι τελευταίες μου σκέψεις, να επικεντρωθούν στην αγάπη μου για τα αγόρια. Έχοντας ήδη γράψει βιβλία πάνω σε πολλά διαφορετικά θέματα, έχοντας μεγάλη πείρα στον πολιτικό ακτιβισμό και πολύ ισχυρές πολιτικές απόψεις, θα μπορούσα να κάνω μια σύνθεση των σκέψεών μου πάνω στην επανάσταση, τον αντιμιλιταρισμό, την αντιαποικιοκρατία, κλπ. Αν επέμενα να ονομαστεί το τελευταίο μου βιβλίο Η Διαθήκη του, είναι διότι πιστεύω πως η ομοφυλοφιλία έπαιξε τόσο σημαντικό ρόλο στη ζωή μου στοιχειώνοντάς με μέρα και νύχτα από την ηλικία των 15 χρόνων, που αυτό είναι τελικά το μήνυμά που θέλω να αφήσω. Το γεγονός ότι είμαι παντρεμένος, πατέρας, παππούς, αμφιφυλόφιλος, ομοφυλόφιλος, [...] μου φαίνεται πως αυτό πρέπει να αφήσω πίσω μου ως την τελική έκφραση της ζωής μου ως συγγραφέα και ως άνθρωπο.*¹⁰⁵

Εν τέλει μου φαίνεται καλύτερο να παραθέσω ως συμπέρασμα μια εκτίμηση της συνεισφοράς του Γκερέν με τη μορφή μιας επιστολής από τον Pierre Hahn, έναν από τους αριστερούς ηγέτες του κινήματος απελευθέρωσης των ομοφυλοφίλων και ιδρυτικό μέλος του FHAR:

*Περισσότερο από κάθε άλλον, οι ομοφυλόφιλοι σου είναι ευγνώμονες, ανάμεσα σε αυτούς εγώ ακόμα περισσότερο, για καθετί που έκανες για αυτούς, και μάλιστα σε μια στιγμή στην οποία το να τοποθετηθείς ανοιχτά με τέτοιον τρόπο σήμαινε εξαιρετικά κακή φήμη. [...] Αλλά η πιο πολύτιμή σου συνεισφορά είναι ένα έργο ζωής το οποίο είναι ταυτόχρονα πολιτικό (με την παραδοσιακή έννοια του όρου) και σεξολογικό: είναι το *La Peste brune* και ο Kinsey, ο Φουριέ και τα κείμενα ενάντια στην αποικιοκρατία. Είναι, πάνω από όλα, εσύ ο ίδιος.*¹⁰⁶

¹⁰¹ Sedgwick, p.211.

¹⁰² Sedgwick, p.210.

¹⁰³ Sedgwick, p.210-11.

¹⁰⁴ Sedgwick, p.217.

¹⁰⁵ 'Interview à la revue *Homo* 2000, 1979' extracted in *Homosexualité et Révolution*, pp.64-5, quote p.65. *Son testament* (Paris: Encre, 1979) is divided into two parts, the first bringing together a selection of autobiographical texts, the second a set of texts by or about 'precursors': Plutarch, Shakespeare, Fourier, Balzac's Vautrin, Sacher-Masoch and Gauguin.

¹⁰⁶ 'Une lettre du regretté Pierre Hahn', in *Homosexualité et Révolution*, pp.42-44, quote p.43.

«Για μια διαλεκτική της ομοφυλοφιλίας και της επανάστασης»
Η ανάμειξη του Ντανιέλ Γκερέν με τη «Σεξολογία» στη δεκαετία του 1950
και η συνεισφορά του στη θεώρηση της σεξουαλικότητας και του φύλου
από τη σκοπιά του ιστορικού υλισμού.

DAVID BERRY
Loughborough University

ΑΝΑΤΥΠΩΣΗ:

ΑΝΟΙΧΤΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ ΑΓΩΝΑ ΑΝΩ ΠΟΛΗΣ
Δεκέμβρης 2017